

Táto ekonomika zabíja

Svätý Otec v rozhovore ostro kritizuje súčasnú ekonomickú situáciu a diktát peňazí

str. 3

Zakon sudnyj ľjudem

Najstarší slovanský právny spis, ktorý pripravili solúnski bratia

str. 9

List básnikom

Spisovateľ Giovanni Papini sa cez fiktívneho pápeža Celestína VI. prihovára básnikom

str. 19

Slová, slová, slová...

Ktorýsi právnik raz povedal, že dobrý zákon nepotrebuje veľa slov. Neviem, nie som právnik, ale zdá sa, že sa nemýlil. Veď si len zoberme: Desatoro, ten najzákladnejší zákon, ktorý dal Boh ľuďom, má 61 slov, slovenská ústava 13 896 slov, vyhláška EU o predaji kapusty 26 911 slov...

Slová, slová, slová – bola odpoveď dánskeho princa Hamleta, na otázku hlavného kráľovského radcu Polónia, ktorý chcel vedieť, čo jeho pán číta. Od tých čias sa nič nezmenilo, skôr naopak. Slová, slová, slová... Rinú sa na nás zo všetkých strán, každú minútu dňa. V zákonoch, v médiách, reklamách, v rozhovoroch... A tak ich zákonite berieme naľahko. Obrali sme ich o váhu, o závažnosť i závažnosť. Už nevieme uznať ich dôstojnosť a silu. Stali sa z nich trosky, akési hračky, ba dokonca už aj zbrane...

Nútime slová, aby sa stali našimi komplicmi v našom ponímaní pravdy a videnia sveta, a tak ich ohýbame do klamstiev, do ťahania za nos, do propagácie seba samých. A ak sa nám podarí nejaká lingvistická figúra, sme priam na vrchole blaha.

Dotknime sa však drôtov na zem padnutých. Je to nutné, pretože „ľudia sa budú v deň súdu zodpovedať z každého daromného slova, ktoré vyslovia“ (Mt 12, 36). Je to nutné, aj keď to bude iskriť, ba priam kopat'. Lebo len slová, slová, slová... a ich devalváciu sme totiž vniesli aj do toho najintímnejšieho – do modlitby. Nevedno, či pod vplyvom utáraných čias, či pod vplyvom kypiaceho individualizmu sme totiž z modlitby vytvorili znôšku našich slov. Len pre porovnanie: Otčenáš, modlitba Pána, má 51 slov. Koľko slov má naša, moja modlitba...?

Aby však bolo jasné – modliť sa máme nie preto, aby sme boli vypočutí, ale aby sme Boha vypočuli my. „V pravej modlitbe nie Boh počúva, čo od neho prosíme, ale my, čo sa modlíme dotiaľ, kým nevypočujeme, čo chce Boh“ (Søren Kierkegaard).

Kým neprenikneme do ticha Boha, nikdy sa k nemu nepriblížime a on sa nám nebude môcť dať spoznať. Modliť sa znamená vpúšťať Boha do nášho života, a preto, ako hovorí Gándhí, je lepšie modliť sa so srdcom bez slov, ako slovami bez srdca. Len srdce môže úprimne povedať: „Hovor, Pane, tvoj sluha počúva“ (1 Sam, 3, 9).

Jedno je isté: v utáraných časoch je najsilnejšie mlčanie. V modlitbe je nutné.

PAVOL PRIKRYL

Marco Tracanelli: *Ticho*

Myšlienka čísla:

Modlitba je skutočne modlitbou a nie zbožným príaním, keď na seba berieme zodpovednosť a plníme ju.

Alfred Delp, SJ

**Mat'
posledných
päť dolárov,
tri dám
do reklamy**

Henry Ford

**Mat' posledné
peniaze,
objednám si**

VOX

Pápež František hovorí, že keď sa peniaze stanú idolom, ľudia sú redukovaní na nástroje

Táto ekonomika zabíja

V týchto dňoch sa v Taliansku začala predávať kniha o sociálnom učení Jorgeho Bergoglia *Papa Francesco: Questa economia uccide* (Pápež František: Táto ekonomika zabíja).

Snímka: CTV

Publikácia zhromažďuje a analyzuje prejavy, dokumenty a príhovory pápeža Františka na tému chudoby, prisťahovalectva, sociálnej spravodlivosti, ochrany stvorenia.

Kniha sa končí rozhovorom, ktorý pápež František poskytol autorom Andreovi Torniellimu a Giacomovi Galeazzimu na začiatku októbra 2014. Veľkú časť z tohto rozhovoru uverejnil taliansky denník *La Stampa* a bude publikovaný aj v argentínskom denníku *La Nación* a v angličtine na stránkach *Associated Press*.

Svätý Otče, je podľa vás kapitalizmus, ako ho žijeme v posledných desaťročiach, systém v istom zmysle nevratný?

Neviem, ako odpovedať na túto otázku. Uznávam, že globalizácia pomohla mnohým ľuďom vymaniť sa z chudoby, ale tiež mnoho ďalších odsúdila na smrť hladom. Je pravda, že v absolútnych číslach svetové bohatstvo rastie, no rovnako sa zvýšila nerovnosť a objavili sa nové formy chudoby.

Je známe, že tento systém je udržiavaný kultúrou skartovania, o ktorej som už hovoril niekoľko ráz. Je tu politika, sociológia, a tiež postoj skartovania. Keď centrom systému už nie je človek, ale peniaze a tie sa stávajú idolom, ľudia sú redukovaní na obyčajné nástroje sociálneho a ekonomického systému, ktorý je charakterizovaný, ba dokonca ovládaný hlbokou nerovnováhou. A tak sa „odmieta“, čo neslúži tejto logike: to je ten postoj, ktorý odmieta starších a deti, a ktorý teraz postihuje aj mladých ľudí.

Bol som ohromený, keď som sa dozvedel, že vo vyspelých krajinách je tak

veľa miliónov ľudí pod 25 rokov, ktorí nemajú prácu. Nazval som ich mladí „ani-ani“, pretože ani neštudujú, ani nepracujú. Neštudujú, pretože nemajú možnosť študovať, nepracujú, pretože niet nijakej práce.

Chcem však tiež pripomenúť kultúru odpadu, ktorá vedie k odmietnutiu detí, aj skrz fenomén abortu. Zaráža ma tá nízka pôrodnosť tu v Taliansku: tak sa stráca spojenie s budúcnosťou. Kultúra odpadu tiež prináša skrytú eutanáziu starších, ktorí sú ponechávaní bez povšimnutia. Namiesto toho, aby boli považovaní za našu pamäť, spojenie s našou minulosťou a zdroj múdrosti pre súčasnosť. Niekedy sa pýtam: Čo bude najbližšie na skartovanie?

Musíme sa zastaviť včas. Zastavme sa, prosím!

A teda, aby som sa pokúsili odpovedať na otázku, povedal by som: Nepovažujeme tento stav za nevratný, nezmierime sa s ním. Usilujeme sa budovať spoločnosť a ekonomiku, v centre ktorej bude človek a jeho skutočné dobro, nie peniaze.

K zmene vo väčšej pozornosti voči sociálnej spravodlivosti môže dôjsť prostredníctvom väčšej etiky v hospodárstve, alebo je správne predpokladať aj štrukturálne zmeny v systéme?

Predovšetkým je správane pripomenúť, že je potrebná etika v ekonomike, a tiež je potrebná aj v politike. Opakovane mi o tomto hovorili rôzne hlavy štátov a politickí lídri, ktorých som mohol stretnúť po zvolení do funkcie rímskeho biskupa. Vraveli: Vy náboženský vodcovia nám musíte pomôcť dať etické usmernenia.

Áno, pastier môže dávať svoje výzvy, ale som presvedčený, že potrebujeme, ako pripomína Benedikt XVI. v encyklike *Caritas in veritate*, mužov a ženy, s rukami vystretými k Bohu, aby ho prosili, uvedomujúc si, že láska a vzájomné delenie sa, z ktorých vychádza skutočný rozvoj, nie sú výsledkom našich rúk, ale dar, o ktorý treba prosieť.

Zároveň som však presvedčený, že je potrebné, aby sa títo muži a ženy angažovali na všetkých úrovniach v spoločnosti, v politike, v inštitúciách a hospodárstve, dávajúc do centra spoločné dobro. Nemôžeme viac čakať na vyriešenie štrukturálnych príčin chudoby, ak chceme, aby bola naša spoločnosť ozdravená z ochorení, ktoré môžu viesť iba k novej kríze. Trhy a finančné špekulácie nemôžu požívať absolútnu autonómiu. Bez riešenia problémov chudobných nevyriešime problémy sveta. Potrebujeme programy, mechanizmy a procesy orientované na lepšie rozdeľovanie zdrojov, vytváranie pracovných miest, integrálnu podporu tých, ktorí sú vylúčení.

Prečo sa silné a prorocké slová Pia XI. v encyklike *Quadragesimo anno* proti medzinárodnému imperializmu peňazí, dnes zdajú mnohým ľuďom, dokonca aj katolíkom, prehnané a radikálne?

Vyjadrenia Pia XI. sa zdajú byť prehnanými pre tých, ktorí sa cítia byť dotknutí jeho slovami, zasiahnutí do živého jeho prorockými výpoveďami. Ale pápež nepreháňal, povedal pravdu po hospodárskej a finančnej kríze v roku 1929. Ako dobrý horolezec videl veci tak, aké boli, vedel vidieť do diaľky. Obávam sa, že prehávajú skôr tí ktorí

sa stále cítia byť volaní na zodpovednosť výzvami Pia XI.

Sú ešte stále platné stránky *Populorum progressio*, v ktorom sa hovorí, že súkromné vlastníctvo nie je absolútnym právom, ale je podriadené spoločnému dobru, a stránky Katechizmu sv. Pia X., ktorý uvádza medzi do neba volajúcimi hriechmi utláčanie chudobných a defraudácia spravodlivej mzdy pracujúcim?

Nielen že sú to vyhlásenia stále platné, ale s plynúcim časom stále väčšmi zisťujem, že ich platnosť sa potvrdzuje skúsenosťou.

Mnohých zasiahli vaše slová o chudobných ako o *Kristovom tele*. Prekáža vám, že vás obviňujú z takzvaného pauperizmu (hromadná chudoba širokých vrstiev ľudu, masová chudoba ako sociálny jav predindustriálnej spoločnosti, pozn. red.)?

Pred tým, než prišiel František Assiský, existovali „pauperisti“, na Blízkom východe bolo mnoho pauperistických prúdov. Pauperizmus je karikatúrou evanjelia a samotnej chudoby. Naopak sv. František nám pomohol objaviť hlboké puto medzi chudobou a evanjeliovou cestou. Ježiš zdôrazňuje, že sa nedá slúžiť dvom pánom: Bohu a mamone. Je to pauperizmus? Ježiš nám hovorí, čo je protokol, podľa ktorého budeme súdení. Je ním to, čo čítame v 25. kapitole *Evanjelia podľa Matúša*: mal som hlad, mal som smäd, bol som vo väzení, bol som chorý, bol som nahý a pomohli ste mi, odeli ste ma, navštívili, postarali ste sa o mňa. Zakaždým, keď toto robíme jednému z bratov, robíme to Ježišovi. Staráť sa o nášho bližného, o toho, kto je chudobný, kto trpí na tele, na duchu, o toho, kto je núdzny. Je to pauperizmus? Nie, je to evanjelium.

Chudoba vzdáľuje človeka od idolat-

Snímka: archív

rie bohatstva, od idolatrie, ktorá nás robí necitlivými na volanie chudobného.

Ježiš povedal, že prv než obetujeme dar pred oltárom, máme sa zmieriť s naším bratom, aby sme s ním boli v pokoji. Verím, že analogicky môžeme rozšíriť túto požiadavku aj na to, aby sme boli v pokoji s týmito chudobnými bratmi.

Zdôraznili ste kontinuitu v tradícii Cirkvi ohľadne pozornosti k chudobným. Mohli by ste uviesť nejaký príklad?

Mesiac pred otvorením Druhého vatikánskeho koncilu pápež sv. Ján XXIII. povedal: „Cirkev sa prezentuje tak, že je a chce byť Cirkvou všetkých, najmä však Cirkvou chudobných.“ V nasledujúcich rokoch prioritné zameranie sa na chudobných vstúpilo do dokumentov Magistéria. Niektorí by si mohli myslieť, že tu ide o niečo nové, zatiaľ čo táto pozornosť má svoj pôvod v evanjeliu a je dokumentovaná už v prvých storočiach kresťanstva.

Ak by som zopakoval niektoré úryvky z homílií prvých cirkevných otcov z druhého a tretieho storočia, o tom, ako by sa malo zaobchádzať s chudobnými, niektorí by ma obvinili, že moja homília je marxistická. „Nie je tvoje to,

čo daruješ chudobnému – dávaš mu len to, čo mu patrí. Lebo to, čo považuješ za svoje, je dané spoločne do užívania všetkým. Zem bola daná všetkým, nielen bohatým.“ Pápež bl. Pavol VI. tieto slová sv. Ambróza použil v *Populorum progressio*, aby potvrdil, že súkromné vlastníctvo nepredstavuje pre niekoho neobmedzené a absolútne právo a že nikto nie je oprávnený rezervovať výlučne len pre svoje použitie to, čo prevyšuje jeho potrebu, keď ostatným chýba to nevyhnutné. Sv. Ján Zlatoústý tvrdil: „Nedeliť sa o dobrá s chudobnými znamená obrať ich a pripraviť ich o život. Dobrá, ktoré vlastníme, nie sú naše, ale ich“.

Ako vidieť, táto pozornosť k chudobným je v evanjeliu a je v tradícii Cirkvi. Nie je vynálezom komunizmu a netreba ju ideologizovať, ako sa to niekoľko ráz stalo v priebehu histórie. Cirkev, keď pozýva zvíťaziť nad tým, čo som nazval „globalizáciou ľahostajnosti“, je ďaleko od akéhokoľvek politického záujmu a od akejkolvek ideológie. Hnaná jedine Ježišovými slovami chce ponúknuť svoj príspevok k budovaniu takého sveta, v ktorom sa ľudia navzájom ochraňujú a starajú sa jeden o druhého.

red/RV

REFERENDUM O OCHRANE RODINY

Mama a ocko
navždy,
to najlepšie
pre deti

ALIANCIA
ZARODINU

Svätý Otec František zverejnil mená nových 20 kardinálov, väčšina je z neeurópskych krajín

Z koncov sveta

V prvú tohtoročnú nedeľu oznámil Svätý Otec František mená dvadsiatich nových kardinálov, ktorým odovzdá kardinálske klobúky 14. februára počas konzistória kardinálskeho zboru.

Pätnásť z nových kardinálov sú mladší ako 80 rokov, a tak budú mať právo voliť pápeža. Ďalších päť nových kardinálov, ktorí sú nad vekovým limitom, pápež František vymenoval z radov emeritných arcibiskupov a biskupov. Ako povedal, „*vyznamenali sa svojou pastoračnou láskou v službe Svätej stolici a Cirkvi a reprezentujú mnohých biskupov, ktorí s rovnakou starostlivosťou pastierov vydali svedectvo lásky ku Kristovi a Božiemu ľudu ako v miestnych cirkvách, tak v Rímskej kúrii, ako aj v diplomatických službách Svätej stolice.*“

Noví kardináli pochádzajú z 18 krajín, pričom 15 budúci kardináli-voliči sú zo 14 štátov. Podľa Svätého Otca „*predstavujú nerozlučný vzťah medzi cirkvou Ríma a miestnymi cirkvami vo svete.*“

UNIVERZÁLNOŠŤ KOLÉGIA

Dalo sa čakať, že Svätý Otec František nezmení vlastný kurz vo výbere kardinálov. Keďže podľa neho má kolégium kardinálov reprezentovať „*univerzálny charakter Cirkvi*“, nastávajúce kniežatá Cirkvi sú doslova z rôznych koncov sveta, pričom Európania sú v menšine. Aj keď najviac vymenovaných kardinálov pochádza z Talianska (traja, dvaja sú voliči), v kardinálskom kolégiu sa okrem nich objavajú už len piati Európania. V USA a v Kanade nepribudne nijaký nový kardinál. Zato Ázia a Latinská Amerika rozšíria svoj

počet kardinálov o troch, Afrika a Oceánia o dvoch.

Spomedzi 14 krajín pôvodu nových kardinálov-voličov šesť krajín nemalo kardinála, štyria kardináli sú z krajín, v ktorých budú mať vôbec po prvý raz tak vysokého cirkevného hodnostára. A tak sa v kardinálskom kolégiu objaví biskupi pre našinca z takých „exotických“ krajín, ako sú Kapverdy, Tonga či Mjanmarsko (bývalá Barma), pričom Panama so svojím prvým kardinálom v dejinách sa tiež môže radiť medzi krajiny „z konca sveta“.

Podľa riaditeľa Tlačového strediska Svätej stolice pátra Federica Lombardiho, SJ, ide o „*malé cirkevné spoločenstvá alebo spoločenstvá v menšine*“. Napríklad Diecéza Santiago de Cabo Verde na Kapverdských ostrovoch „*je jednou z najstarších afrických diecéz*“, zatiaľ čo Morelia v Mexiku je „*v oblasti trpiacej násilím*“. Evidentnosť pastoračného kritéria vyplýva aj z menovania biskupa hlavného mesta Etiópie, čo je krajina s najstaršou kresťanskou tradíciou na africkom kontinente.

TRADÍCIE BOKOM

Už prvé menovanie kardinálov pápežom Františkom minulý rok prekvapilo tým, že Svätý Otec nepovýšil arcibiskupov z tradičných „kardinálskych“ sídel, akými sú Turín či Benátky. Mená arcibiskupov Cesara Nosiglia (Turín) a Francesca Moraglia (Benátky) však nezazneli medzi novými kar-

dinálmi ani tento rok. (Len pre zaujímavosť: benátsky patriarcha má z titulu svojej funkcie právo nosiť červenú reverendu s jedinou výnimkou: jeho biret zdobí tradičný brmbolec, ktorý kardinálsky biret nemá. Prirodzene, červená farba odevu mu automaticky nedáva kardinálske výsady.) Zato zazneli mená arcipastierov doslova z netradičných talianskych diecéz, akými sú Ancona a Agrigento. Ak k nim priradíme „netradičnú“ španielsku diecézu so sídlom vo Vallodolide, ako aj menovanie uruguajského arcibiskupa z Montevidea, kde nebol kardinál už niekoľko desaťročí, je zrejme, že sa Svätý Otec František necíti byť viazaný historickými dôvodmi, ktoré v niektorých krajinách viažu k určitým diecézám „automaticky“ aj kardinálsky purpur.

Za zmienku určite stojí aj fakt, že iba jeden z novovymenovaných kardinálov je z Rímskej kúrie. Je to Mons. Dominique Mamberti, ktorý pôsobí ako prefekt Najvyššieho tribunálu Apoštolskej signatúry. „*Pápež zjavne považuje za kardinálske úlohy tie, ktoré plnia prefekti v kongregáciách a v zopár ďalších najvýznamnejších inštitúciách kúrie, ako v prípade v Tribunále Apoštolskej signatúry,*“ komentoval páter Lombardi vymenovanie D. Mambertiho.

NAJMLADŠÍ JE Z TONGY

Zvyšných päť novovymenovaných kardinálov, ktorí majú viac ako 80 rokov, teda bez práva voliť pápeža, Svätý Otec vymenoval z radov emeritných arcibiskupov a biskupov. Ide o 95-ročného emeritného arcibiskupa Manizalesu v Kolumbii Pimienta Rodrígueza, 88-ročného emeritného vyššieho propenitenciára, arcibiskupa Luigiho de Magistris z Talianska, 80-ročného arcibiskupa Karl-Josepha Raubera, bývalého apoštolského nuncia, pôvodom z Nemecka, rovnako 80-ročného emeritného arcibiskupa argentínskeho Tucumánu Luisa Villalbu, a napokon 87-ročného emeritného biskupa Duarteho Langu z Mozambiku. Dvaja z kardinálov-nevoličov slúžili v Rímskej kúrii a v diplomatických službách (Mons. de Magistris, Mons. Rauber).

Z dvadsiatich nových kardinálov je najmladším biskup z Tongy Mons. Maffi, (54 rokov), ktorý sa tiež stane najmladším členom Kolégia kardinálov, zatiaľ čo najstarším je emeritný arcibiskup Manizalesu v Kolumbii Mons. Pimienta Rodríguez, (96 rokov).

Zo všetkých novomenovaných kardinálov sú štyria rehoľníci, z toho dvaja saleziáni. Ani jeden z nových kar-

» »

dinálov nepochádza z jezuitského rádu, teda z rehole, ktorej je členom aj pápež František. Pre porovnanie, vlaňajšie konzistórium pozostávalo z celkovo 19 kardinálov, pričom piati z nich boli a stále sú rehoľníkmi.

Páter Lombardi vysvetlil, že oproti predpokladanému počtu 120 kardinálov-voličov bolo v poslednej dobe 12 miest uprázdnených. Terajším menovaním Svätý Otec počet voličov zvýšil nad 120, ale len mierne, takže pravidlo je v zásade dodržané.

PREFEKTI V PURPURE

Medzi štátnymi svetmi si naďalej Taliansko drží primát čo sa týka celkového počtu kardinálov. Po najnovšom menovaní ich bude mať celkovo 51, z čoho bude 26 mladších ako 80 rokov, teda s aktívnym právom voliť pápeža.

Aj Európa si počtom 57 kardinálov-voličov udrží početnú prevahu v kardinálskom konzistóriu. Druhý najpočetnejší kontinent čo sa týka počtu kardinálov-voličov je Severná Amerika s 18 kardinálmi pod 80 rokov.

Keďže z novovymenovaných kardinálov je len jeden z kúrie, vďaka tomu poklesne podiel kuriálnych kardinálov z aktuálnych 30 % na 27 %. Aktuálne sú už všetci prefekti vatikánskych kongregácií v kardinálskej hodnosti, čo je v súlade s Františkovým plánom, aby hlavy kongregácií, vrátane spomínaného prefekta či štátneho sekretára boli kardinálmi. Vzhľadom na prebiehajúce úvahy o budúcnosti niektorých pápežských rád a komisií hlava Cirkvi nepovýšila do kardinálskeho stavu ich súčasných šéfov. Tento pokles počtu kuriálnych kardinálov na celkovom zložení kolégia nie je až taký dramatický, akým bol napríklad v roku 1946 počas pontifikátu Pia XII., ktorý vo vtedajšom februárovom konzistóriu znížil počet kuriálnych kardinálov v zbore na 24 %, čím reagoval na skutočnosť, že kardináli pochádzajúci z ústredného aparátu Cirkvi tvorili v konkláve, ktoré ho zvolilo za pápeža, takmer polovicu všetkých účastníkov pápežskej voľby.

EŠTE AJ OD PAVLA VI.

Je zaujímavé spomenúť, že kardináli-voliči, ktorých menoval ešte sv. Ján Pavol II. budú aj po tohtoročnom konzistóriu tvoriť väčší počet než tí, ktorých vybral František, a to v pomere 34:31. Suverénne najväčší počet voličov v kardinálskom zbore tvoria kardináli vymenovaní Benediktom XVI., ktorých bude na februárovom konzistóriu 60.

Zaujímavosťou je, že v kardinálskom zbore sa nachádzajú ešte stále aj dvaja kardináli, ktorých kreoval blahoslavený Pavol VI. Ide o 93-ročného emeritného arcibiskupa brazílskeho mesta Sao Paulo Paola Evarista Arnsa a 88-ročného amerického kardinála Williama Wakefielda Bauma, emeritného veľkého penitenciára Apoštolskej penitenciárie. Je pozoruhodné, že druhý menovaný bol do kardinálskeho stavu povýšený v roku 1976 vo veku ani nie 50

rokov. Tretím kardinálom menovaným ešte Pavlom VI., ktorý sa však neskôr stal hlavou Cirkvi, je Joseph Ratzinger, súčasný emeritný pápež Benedikt XVI.

Noví kardináli budú spolu s pápežom koncelebrovať svätú omšu v nedeľu 15. februára. Všetci kardináli sa zídu už 12. februára na konzistóriu, aby, ako povedal Svätý Otec, „*uvážovali o usmereniach a návrhoch na reformu kúrie*“.

Spracoval PAVOL PRIKRYL

(Snímky: CTV, net)

Budúci kardináli-voliči:

1. Mons. Dominique Mamberti, titulárny arcibiskup Sagony, prefekt Najvyššieho tribunálu Apoštolskej signatúry (Taliansko);
2. Mons. Manuel José Macario do Nascimento Clemente, patriarcha Libanonu (Portugalsko);
3. Mons. Berhaneyesus Demerew Souraphiel, CM., arcibiskup Addis Abeby (Etiópia);
4. Mons. John Atcherley Dew, arcibiskup Wellingtonu (Nový Zéland);
5. Mons. Edoardo Menichelli, arcibiskup Ancony-Osima (Taliansko);
6. Mons. Pierre Nguyễn Văn Nhơn, arcibiskup Hrí Nô (Vietnam);
7. Mons. Alberto Suárez Inda, arcibiskup Morelie (Mexiko);
8. Mons. Charles Maung Bo, SDB, arcibiskup Yangonu (Mjanmarsko);
9. Mons. Francis Xavier Kriengsak Kovithavanij, arcibiskup Bangkoku (Thajsko);
10. Mons. Francesco Montenegro, arcibiskup Agrigenta (Taliansko);
11. Mons. Daniel Fernando Sturla Berhouet, SDB, arcibiskup Montevidea (Uruguaj);
12. Mons. Ricardo Blázquez Pérez, arcibiskup Vallodolidu (Španielsko);
13. Mons. José Luis Lacunza Maestrojuán, O.A.R., biskup Davidu (Panama);
14. Mons. Arlindo Gomes Furtado, biskup Santiaga de Cabo Verde (Kapverdské ostrovy);
15. Mons. Soane Patita Paini Mafi, biskup Tongy (Tonžské ostrovy).

Budúci kardináli-nevoliči:

1. Mons. José de Jesús Pimiento Rodríguez, emeritný arcibiskup Manizalesu (Kolumbia);
2. Mons. Luigi de Magistris, titulárny arcibiskup Novy, emeritný vyšší propenitenciár;
3. Mons. Karl-Joseph Rauber, titulárny arcibiskup Giubalziany, apoštolský nunciás;
4. Mons. Luis Héctor Villalba, emeritný arcibiskup Tucumánu (Argentína);
5. Mons. Júlio Duarte Langa, emeritný biskup Xai-Xaiu (Mozambik).

Prvý štát Slovanov

Na spodnom toku rieky Moravy a jej pravom prítoku Dyje, na území dnešného západného Slovenska, južnej Moravy a severnej časti Dolného Rakúska, sa uskutočnila bezpochyby najvýznamnejšia slovanská etnogenéza.

V spomínanom priestore sa uskutočnili asi v roku 488/89 prieniky k severogermánskym kmeňom patriacim k Longobardom, v roku 508 spustošili ríšu Herulov, ležiacu na riekach Morava a Dunaj, a v nasledujúcom období si podmanili veľké časti Panónie.

V poslednej fáze longobardskej vlády, pred ich odtiahnutím do Talianska v roku 568, sa slovanskí roľníci pravdepodobne prisťahovali na územie okolo riek Morava a Dyje. Definitívna slavizácia môže však siahať späť k „poslednej vlne“ slovanských osadníkov, ktorá koncom 6. storočia po Kr. zasiahla karpatský priestor a napokon osadníci ovládli celú oblasť medzi Baltickým morom a východnými Alpami.

SKLAVINIÁ

Roku 566 ďalším longobardským prienikom došlo k prudkým roztržkám s Gepidmi vo východnej časti Karpatskej kotliny. Po porážke Longobardov zavolať kráľ Albion na pomoc stepný národ Avarov a prisľúbil im za víťazstvo polovicu vojnovkej koristi a celú krajinu Gepidov. Na to bola ríša Gepidov na rieke Tisa napadnutá z východu avarským kaganom Baianom a zo západu kráľom Albionom.

Gepidské vojsko bolo rozprášené a ríša Gepidov zanikla. Avari mohli bez väčších bojov obsadiť krajinu Gepidov. Po odchode Longobardov v roku 568 padla do rúk Avarov bez boja aj západná polovica Karpatskej kotliny.

Vďaka získaným územiam sa podarilo kaganovi Baianovi a jeho nasledovníkom vybudovať na riekach Tisa a Dunaj mocnú ríšu, ktorá mala existovať v svojej slabšej neskoršej forme až do začiatku 9. storočia po Kr.

Dá sa vychádzať z toho, že veľká časť obyvateľov Karpatskej kotliny bola slovanského pôvodu, pretože v avarskom vojsku tvorili Slovania popri Avaroch najdôležitejšie zložky. V prípade vojny by asi ťažko mohli byť povolani z veľkej vzdialenosti. No na samotnom kmeňovom území kaganátu Avarskej ríše sa

rodiny či malé spoločenstvá Slovanov nedajú dokázať.

Na okrajových častiach Avarskej ríše sa však mohli tvoriť spoločenstvá, ktoré boli slovanstvom preniknuté. Keď ofenzívna sila Avarskej ríše v 7. storočí po Kr. strácala na sile, vznikol v týchto „sklaviniách“ základ na tvorbu Moravskej, Bulharskej, Korutánskej, Chorvátskej a Srbskej ríše.

SAMOVA RÍŠA

K predhistórii Moravskej ríše patrí evidentne vytvorenie slovanskej Samovej ríše so zrejším franským súhlasom. Podľa správy v kronike od tzv. Fredegara tiahol franský kupec Samo s nejakou družinou k Slovanom, ktorí sa označovali aj ako Vendi, aby s nimi obchodoval.

Slovania slúžili Avarom oddávna ako pomocné oddiely. Pri príchode Frankov boli práve v stave povstania proti Avarom a ich kaganovi. Keď Slovania so svojím vojskom Avarov napadli, šiel Samo na ich strane do boja. Svojou prezieravosťou a hrdinstvom sa tak dobre osvedčil, že si ho Vendi zvolili za svojho kráľa. Vládal úspešne tridsaťpäť rokov a viedol Vendov víťazne v mnohých bitkách proti Avarom.

Kronika datuje Samov zásah do 40. roka vlády franského kráľa Chlotara II. okolo roku 623/24. O polohe a rozlohe Samovej ríše sa názory nezhodujú. Centrum ríše sa hľadá väčšinou v Čechách a na Morave. Iné podnety vychádzajú z inej polohy, ktorá zahŕňa Viedenskú kotlinu, Marchfeld (tzv. Moravské pole na rakúskej strane) a hornú maďarskú nížinu. Možno si teda myslieť, že tým priestorom bolo územie medzi strednou Moravou a Dyjou a so svojimi významnými archeologickými náleziskami malo už vtedy veľký význam.

NADKMEŇOVÉ PANSTVÁ

Samov „štát“, prvý štátny útvar Slovanov, po smrti vládcu okolo roku 660 zanikol. Krajina sa rozpadla na niekoľko malých panovníckych území, v ktorých strede sa často nachádzalo hradisko značnej veľkosti. Tieto hradné panstvá sa dostali nanovo pod avarskú nadvládu; zostali však určujúce pre ďalší vývoj. Vykopávky na južnej Morave v Mikulčiciach, v Pohansku, v Starom Meste a na Slovensku v Nitre dokazujú, že tieto hospodárske, vojenské a politické centrá mali v 8. storočí výnimočné postavenie. Na Morave a v nitrianskom regióne došlo zjavne k uvoľneniu miestnych kmeňových spoločenstiev a v prameňoch 9. storočia sú menované nadkmeňové panstvá *Marav(a)nov* a *Sclavenov*.

Po zničení Avarskej ríše Frankami vystupuje začiatkom 9. storočia rod „Mojmírovcov“ ako vládarska rodina nového slovanského štátneho útvaru na rieke Morava, ktorého obyvatelia sa v súvekých prameňoch nazývali *Sclavi Margenses*, *Sdavi Marahenses* alebo *Marvani*.

Knieža Mojmir I. vytlačil okolo roku 833 z Nitry knieža Pribinu, ktorého poctoval ako konkurenciu, a rozťahal tak svoje panovanie až do Nitrianskeho kniežatstva. Veľkomoravská ríša zahŕňala takto v druhej tretine 9. storočia veľkú časť dnešného Česka a Slovenska, ako aj sever Rakúska a Maďarska.

HANS DIETER TÖNSMEYER (Časť štúdie ...in castro Chezilonis noviter Mosapur vocato..., ktorá vyšla v knihe *Kocel a Blatnohrad*, Ordinariát Ozborených síl a ozbrojených zborov SR, Marianka, 2013)

Zakon sudnyj l'judem je najstarším slovanským právnym spisom, má čo povedať aj dnes

Veľkomoravský súdny zákonník

Výsledkom misie sv. Konštantína a Metoda na našom území nebola len definitívna kristinizácia ľudu Veľkej Moravy, ale aj začiatok jeho samostatnej kultúry a začlenenie sa medzi ostatné kultúrne národy vtedajšej epochy. Týkalo sa to aj právneho poriadku.

Snímka: archív

Právo na Veľkej Morave bolo, podobne ako v iných stredovekých štátnych útvaroch zväčša obyčajové. Išlo tu prevažne o staré miestne obyčaje pochádzajúce z predchádzajúceho vývoja slovanskej spoločnosti, ktoré sa dopĺňali nariadeniami panovníkov.

O tom, že tu v tých časoch jestvoval určitý súbor práva, prevažne obyčajové, svedčí aj údaj tzv. *Fuldských análov* z roku 849 o rokovaní Frankov so Slovanmi, pre ktoré boli určení muži znali slovanských zákonov a zvykov.

Za zmienku stojí, že kronikár rozlišoval zákony a zvyky – *leges et consuetudines*. V tom čase bolo všeobecne zaužívané pravidlo, že zákony sa vydávali spravidla vtedy, keď bolo potrebné zmeniť alebo nahradiť určité zvyky či obyčaje tak, aby vyhovovali vládnucej vrstve. Zvyky a obyčaje, ktoré panovníkom vyhovovali a ktoré sa používali, nebolo treba osobitne fixovať v zákonnej forme.

GYCHÁDZA Z EKLOGY

Kniežaťu Rastislavovi záležalo nielen na tom, aby na územie Veľkej Moravy prišiel „učiteľ“, čo by nám v našej reči pravú vieru kresťanskú vysvetlil“ (*Život Konštantína*, XIV. kap.), ale aby aj zaviedol byzantský „dobrý zákon“, ktorý by predovšetkým reguloval rodinné vzťahy.

A tak misia solúnskych bratov na naše územie nebola čisto evanjelizačná, mala oveľa širší charakter.

Ešte pred príchodom na Veľkú Moravu preložili Konštantín a Metod nielen perikopy, rituál, breviár, ale aj občiansky zákonník *Zakon sudnyj l'judem*, ktorý je spoločne s *Nomokánonom* (cirkevný právny poriadok) najstarším slovanským právnym spisom.

Zakon sudnyj l'judem je veľkomoravská obdoba novodobého občianskeho zákonníka a jeho názov sa prekladá ako *Súdny zákon(ník) pre svetských ľu-*

dí či Súdny zákon pre laikov. Je preložený z byzantského zákonníka *Ekloga* a vydal ho cisár Lev III. v roku 740. *Ekloga* bola napísaná v gréckom jazyku, vychádzala z rímskeho právneho systému a ovplyvnili ju aj kresťanské tradície.

Názory slavistov o slovanskom prekladateľovi sa rozchádzajú. Niektorí pokladajú za prekladateľa Konštantína, iní sa prikláňajú k Metodovmu autorstvu, poukazujúc na súvislosť medzi týmto civilným zákonníkom a *Napomenutím k vladárom*, ktorého autorom je nepochybne práve Metod. Je však vysoko pravdepodobné, že preklad je dielom oboch bratov. Isté je však to, že právny poriadok na Veľkej Morave uvádzal do života arcibiskup Metod, pretože v tom čase bol už Konštantín mŕtvy.

HUMÁNNY

Zakon sudnyj l'judem, veľkomoravský civilný zákonník, je rozdelený do 32 článkov. Ide o zmiešaný typ zákona, pretože okrem ustanovení súkromnoprávneho charakteru v ňom môžeme nájsť aj ustanovenia verejnoprávneho charakteru.

Zákonník aplikoval normy cirkevného práva na svetskú spoločnosť, podporoval evanjelizáciu, na základe kresťanských princípov ochraňoval rodinu, majetok, dôstojnosť, upravoval napríklad aj procesné pravidlá pri spáchaní nejakého deliktu. Spôsob spracovania zákonníka dosvedčuje skutočnosť, že dopĺňal už existujúci právny poriadok na našom území, ktorý fungoval na princípoch obyčajového práva.

Na rozdiel od *Eklogy* je *Zakon sudnyj l'judem* oveľa humánnejší – hrdelné či mrzačiacie tresty zmierňuje alebo ich nahrádza cirkevným pokáním.

Tu treba povedať, že tieto prastaré zákony, hoci sú oveľa menej rozsiahle ako súčasné, sú však prehladnejšie

a svojou rozumnosťou, spravodlivosťou a prínosom pre riadny život bežných ľudí dokonca vysoko prevyšujú našu súčasnú právnu prax. Stačí len spomenúť priam bežné klamanie v rámci súčasného súdneho procesu. No ak niekoho na Veľkej Morave usvedčili z úmyselného klamstva, tak bol v podstate v komunite navždy odpísaný. Navyše, ako prípadný svedok už nikdy nemohol svedčiť.

Každá žaloba si v tých časoch vyžadovala množstvo svedkov. Ak sa však udanie nedokázalo, veľkomoravský sudca okamžite potrestal udavača takým istým trestom, aký pôvodne žiadal on pre obvineného.

HISTORICKÝ VÝZNAM

Veľkomoravský civilný zákonník má však význam aj z historického hľadiska. Napríklad na základe jeho niektorých článkov sa dozvedáme, akým spôsobom sa vykoreňovalo pohanstvo. Zákonník dokazuje, že v čase misie solúnskych bratov už žili na našom území rehoľníčky, ale na strane druhej tu boli aj otroci. Zákonodarca myslel aj na spravodlivé delenie vojnovéj koristi, no z článkov o podpaľáctve je zrejmé, že oheň spôsoboval veľký strach, a tak aj tresty boli (na dnešné časy) viac ako prítvrde...

Za samostatný rozbor určite stojí, ako zákonník rieši a ochraňuje rodinu a manželstvo.

Zakon sudnyj l'judem hovorí ešte o jednej dôležitej veci: v časoch sv. Cyrila a Metoda vykročila slovanská pospolitosť vďaka prijatiu kresťanstva, ale aj vďaka civilným právnym normám k pokroku, a to mravnému i spoločenskému. O súčasnosti sa to dá povedať už ťažšie. Dôvody netreba hľadať s lupou, pretože naši predkovia smerovali k Bohu, zatiaľ čo súčasná spoločnosť sa od neho odvracia...

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Zakon sudnyj l'judem

Zakon sudnyj l'judem je najstarší slovanský právny spis. Má nielen historický význam, ale keďže niektoré jeho články, najmä týkajúce sa rodiny a manželstva sú aktuálne aj po vyše tisíc rokoch, uverejňujeme ho celý v súčasnej slovenčine.

1.

Pred každým zákonníkom sa treba zmieniť o Božej pravde. Preto svätý Konštantín v prvom zákone napísal a povedal takto: Každá dedina, v ktorej sa konajú obety alebo prisahy pohanské, nech je odovzdaná Božiemu chrámu so všetkým majetkom, ktorý patrí pánom v tejto dedine. Tí, ktorí vykonávajú obety a prisahy, nech sa predajú so všetkým svojím majetkom a získaný výnos nech sa dá chudobným.

2.

V každom spore, žalobe a udaní treba dodržať, aby knieža a sudca neprijímali udanie bez vypočutia mnohých svedkov. Treba povedať stranám, žalobcom a udavačom: Ak to nedokážete s pomocou svedkov, ako káže i zákon Boží, očakávajte, že prijmete rovnaký trest, aký ste vyslovili proti druhému. Tak prikazuje Boží zákon, a kto ho nezachováva, nech je prekliaty.

3.

O koristi. Kto sa vypravil proti nepriateľovi do boja, má sa vystrihať všetkých zlých slov a skutkov. Má mať na mysli Boha, modliť sa a s rozvahou viesť boj. Lebo pomoc od Boha dostávajú tí, čo majú rozvážne srdcia. Víťazstvo totiž nespočíva v premnohej sile, pretože sila je od Boha. Ak dá Boh víťazstvo, šiesty diel nech si vezme knieža a zvyšok nech si rozdelia všetci ľudia rovnakým dielom, či sú veľkí alebo malí. Pretože županom má stačiť kniežací podiel a prírastok žoldu ich mužstva. Ak sa nájdú medzi nimi niektorí, buď kmeťovia alebo jednoduchí vojaci, čo vďaka odvahe a chabrosti vykonajú hrdinské činy, nech im knieža alebo prítomný vojvoda pridá z kniežacieho podielu, ako sa patrí, aby ich vyznamenal. Rovnakú sumu, ako dostanú tí, čo sa zúčastnili na boji, majú dostať aj tí, čo zostali v tábore. Lebo tak povedal, napísal a ustanovil prorok Dávid.

4.

Kto má vlastnú manželku a zhreší s otrokyňou, ak sa tento prečin potvrdí, je potrebné, aby ju knieža tejto krajiny predalo do inej krajiny a suma získaná za ňu sa má rozdeliť medzi chudobných. Rovnako smilník má byť podľa zákona Božieho kniežaťom daný k dispozícii kňazom na sedemročné pokánie: dva roky nech stojí počas omše pred chrámom Božím, dva ďalšie roky nech ide do chrámu po čítanie evanjelia a zvyšok omše nech strávi vonku a počúva omšu a ďalšie dva roky môže zostať až do *Verím v jedného Boha*. Posledný, siedmy rok nech stojí v chráme, ale nech neprijíma. Po uplynutí siedmich rokov na ôsmy rok nech už prijíma. (Odsúdení) sú povinní nejest' nič iné okrem chleba a vody po sedem liet.

5.

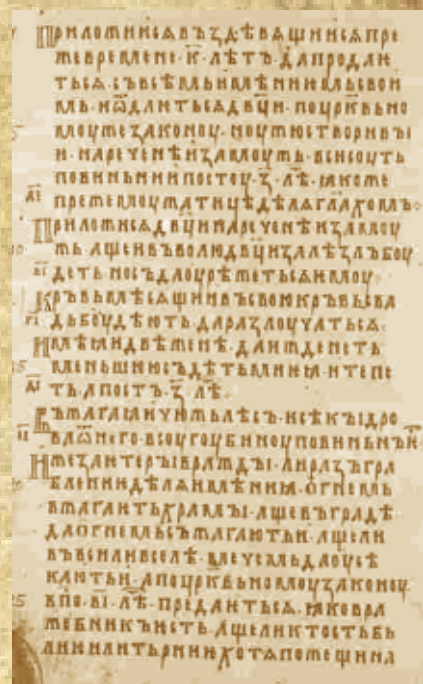
Kto zhreší s cudzou otrokyňou, nech zaplatí 30 zlatých pánovi otrokyne a sám nech sa podrobí sedemročnému pokániu, ako sme už povedali, aby nebol pokutovaný. Ak je chudobný, nech podľa (veľkosti) svojho majetku zaplatí pánovi otrokyne a sám nech sa podrobí spomínanému pôstu.

6.

Kto sa dopúšťa smilstva s rehoľníčkou, tomu podľa svetského zákona odrežú nos, podľa cirkevného nech sa mu však uloží pätnásťročné pokánie.

7.

Kto si vezme za manželku matku svojho kmotrenca, podľa svetského zákona im obom odrežú nosy a rozlúčia ich. Podľa cirkevného zákona nech sú rozlúčení a nech sa podrobia pokániu 15 rokov. Poriadok pôstu je takýto: päť rokov stáť vonku (pred chrámom) s plačom a počúvať omšu, potom štyri roky môžu byť v chráme do svätého evanjelia a tri

roky do *Verím v jedného Boha* a ďalšie tri roky až do konca omše o chlebe a vode. A tak keď skončia pôstnu lehotu, v šestnástom roku nech už prijímajú. Rovnaký trest nech stihne toho, kto sa ožení s krstnou dcérou alebo sa prehreší s vydatou ženou.

7a.

O svedkoch. Nad všetkými týmito (previnilcami) má knieža a sudca pri každom spore so všetkou starostlivosťou a trpezlivosťou konať vyšetrenie a neodsudzovať bez svedkov. Treba však hľadať svedkov pravdivých, bojačich sa Boha, vážených a takých, čo nemajú nijakú nenávisť ani zlobu, ani hnev, ani spor, ani obvinenie proti tomu, o kom svedčia, ale iba strach z Boha a jeho spravodlivosti. Počet svedkov nech je jedenásť alebo aj viac ako tento počet. V malom spore od siedmich do troch, ale nie menej ako tento počet. Sudca má však moc prijať záloh od toho, proti komu vypovedajú, a určiť svedkom prisahu alebo aj pokutu, alebo rovnaký trest, ak sa niekedy ukáže, že klamali. Ani v jednom spore sa nemajú prijímať za svedkov tí, ktorých niekedy usvedčili, že klamú alebo prestupujú zákon Boží, alebo vedú zvrátený život, alebo ktorí sa ako ne spôsobili vylučujú z prisahy.

8.

Keď niekto zviedol pannu bez súhlasu rodičov a keď sa tí o tom neskôr

dozvedia, ak si ju chce vziať a chcú to i jej rodičia, nech sa koná svadba. Ak sa však bude jeden z nich zdráhať a bude to (človek) vážený pre svoje bohatstvo, nech dá dievčaťu za zneuctenie litru zlata, t. j. 72 zlatých solidov. Ak je chudobnejší, nech dá polovicu svojho majetku. Ak je však nemajetný, nech ho dá sudca zbičovať a vyhostiť zo svojho obvodu. Je tiež povinný podrobiť sa pokániu počas siedmich rokov, ako sme napísali.

9.

Kto znásilnil pannu na opustenom mieste, kde nebolo nikoho, kto by jej mohol pomôcť, nech je pokutovaný a jeho majetok nech sa dá dievčaťu.

10.

Kto zviedol dospievajúce dievča pred dovŕšením trinásteho roku, nech je pokutovaný (stratou.) všetkého svojho majetku a výnos z neho nech sa dá dievčaťu. Podľa cirkevného zákona on i ten, kto sa dopustil násilia na dievčati zasnúbenom mužovi, všetci podliehajú sedemročnému pokániu, ako sme to už prv spomenuli pri vydatej žene.

11.

Kto zviedol dievčinu zasnúbenú inému mužovi, aj keď k nej vošiel s jeho súhlasom, tomu treba odrezat' nos.

12.

Krvismilníci, ktorí uzavreli manželstvo s pokrvnými (príbuznými), nech sú rozlúčení.

13.

Kto má dve manželky, nech vyženie tú, ktorú si vzal neskôr, aj s deťmi. Potom nech ho zbičujú a kajá sa sedem rokov.

14.

Kto podpaľuje cudzí les alebo v ňom rube stromy, nech zaplatí dvojnásobnú náhradu.

15.

Kto z nepriateľstva alebo kvôli lúpeži majetku podpaľuje ohňom obytné budovy, nech ho upália, ak je to v meste. Ak je to na dedine či v usadlosti, nech ho popraví mečom. Ale podľa cirkevného práva sa odovzdáva na pokánie na 12 rokov, lebo je to nepriateľ. Ak chce niekto spáliť strnisko alebo krovie na svojom pozemku a zapáli oheň a ten preskočí

a zapáli cudzie pole alebo cudziu vinicu, treba celú vec posúdiť a vyšetriť. Ak k tomu prišlo tak, že z nevedomosti alebo ľahkomyselnosti zapálil oheň, nech postihnutého odškodní. Ak by zapálil oheň vo veteranom dni alebo neurobil potrebné opatrenia hovoriac: oheň sa nerozšíri, alebo z lenivosti, alebo že nemôže a oheň narobí škody, nech zaplatí a nech je zbičovaný. Ak by však zachoval všetky opatrenia a náhle prišla búrka a preto sa oheň veľmi rozšíril, nech nie je odsúdený. Ak sa zapáli niečí dom od blesku a zhorí buď jeho vlastné obydlie, alebo sa oheň rozšíri a zhorí aj domy jeho susedov, pretože tento požiar vznikol znenazdania, nemá sa súdiť.

16.

Nikto nech nevyvádza násilím z chrámu toho, kto sa v ňom uchýli. Ten, čo sa sem utieka, nech oboznámi kňaza so svojou záležitosťou a vinou, ktorú spáchal. Kňaz nech ho prijme

ako utečenca, aby bol jeho zločin podľa zákona vyšetrený a preskúmaný. Ak sa niekto pokúsi, nech je to ktokoľvek, vyviešť násilím z chrámu toho, kto sa sem utiekal, nech dostane 140 palíc. Potom nech sa náležitě preskúma zločin toho, kto sa sem utiekal.

17.

Ak má niekto s niekým spor a neznámi to vladykom a sporí sa o svojej ujme, chcúc buď mocou alebo násilím presadiť svoj zámer, ak to urobí, aj keď má pravdu, nech príde o svoju vec a nech ju vráti. Ak by vzal niečo cudzie, nech ho vladyka toho kraja palicuje, pretože sa nepodrobuje moci a sám sa stáva svojím pomstiteľom. A ak si takto počína, nech vráti to, čo vzal.

18.

Ak si rodičia a deti navzájom proti-rečia, nech sa im neverí. A ani v prospech pána, ani proti nemu nech nevystupuje otrok alebo prepustenec ako svedok.

19.

Ak niekto kúpi od cudzích vojakov vojnového zajatca a vezme ho k sebe do domu, ak má zajatec pri sebe takú sumu, za ktorú bol kúpený, nech ju dá za seba a môže slobodne odísť.

20.

Svedkovia z počutia nech nesvedčia a nech nehovoria: Počuli sme od niekoho, že tento je dlžníkom, alebo ak o niečom inom svedčia z počutia. Nemajú svedčiť ani v tom prípade, ak ide o županov.

21.

Vojaci, ktorí boli zajatí a zapreli svoju kresťanskú vieru, sa pri návrate do svojej krajiny a k svojmu občianskemu právu majú odovzdať cirkvi.

22.

Ak si niekto požičia koňa na cestu do istého miesta alebo ho pošle a stane

>>>

REFERENDUM O OCHRANE RODINY

Mama a ocko
navždy,
to najlepšie
pre deti

ALIANCIA
ZARODINU

sa, že sa kôň poraní alebo uhynie, musí požičiavateľ odškodniť majiteľa koňa.

23.

Kto zajal cudzí dobytok a buď ho hladom umoril alebo nejakým iným spôsobom zahubil, nech je odsúdený na dvojnásobnú náhradu.

24.

Kto kradne vo vojne, ak je to zbraň, nech je zbitý. Ak je to kôň, nech zaplatí pokutu.

25.

Ak si chce pán ponechať takého otroka, ktorý kradne, nech nahradí škodu. Ak nechce mať viac tohto otroka, nech ho odovzdá do otroctva okradnutému.

26.

Kto cudzie stádo odoženie, ak to urobil po prvý raz, nech je zbitý. Ak to urobil druhý raz, nech je vyhnaný zo zeme. Ak to urobil tretí raz, nech je vystavený trestu, ale až potom, keď vráti všetko, čo odohnal.

27.

Kto mŕtvych v hrobe zoblieka, nech je potrestaný.

28.

Kto vnikne k oltáru vo dne alebo v noci a zoberie niečo z posvätných nádob alebo rúch, alebo akúkoľvek inú vec, nech je potrestaný. Kto vezme niečo z ostatných častí kostola, nech je palicovaný, ostrihaný a vyhnaný z krajiny ako bezbožník.

29.

Kto zajme slobodného človeka a predá ho alebo zotročí, nech je zotročený aj sám, keďže i on slobodného zotročil, nech sám zakúsi otroctvo.

30.

Kto láka k sebe cudzieho otroka, skrýva ho a nepovie, kde je, je povinný vrátiť ho jeho pánovi alebo mu dať iného, alebo jeho cenu.

30a.

Spor manželov. Múdrost' tvorcu a Spasiteľa nášho Pána Boha nás učí, že manželské spolužitie je od Boha nerozlučné. Ten totiž, keď stvoril nestvujúceho človeka v bytost', nestvoril rovnako ženu tak, že by bol vzal hlinu zo zeme, hoci mohol, ale vzal rebro z muža a stvoril ju, aby takto múdro spojením jedného tela v dvoch

Sv. Cyril a Metod v Bazilike sv. Klementa v Ríme

osobách uzákonil nerozlučné manželstvo. Preto ani ženu, keď Pst'ou diabla začala ochutnávať horkosť a dala z nej okúsiť aj mužovi, od muža neodlúčiť. Ani muža, ktorý prestúpil s manželkou príkaz Boží, od ženy neodlúčil, ale potrestal ich za ten hriech utrpením. Ich manželstvo však zachoval. Týmto zákonom teda – už zjaveným a evanjeliom potvrdeným vtedy, keď sa farizeji pýtali Krista Boha nášho, či je dovolené prepustiť vlastnú ženu pre každý hriech a Ježiš odpovedal: Čo Boh spojil, človek nech nerozlučuje okrem príčiny cudzoložstva – aj my sa riadime ako ozajstní učeníci Krista Boha a neodvažujeme sa nič iné uzákoniť. Keďže však diabol zasieva medzi manželov nenávisť pre žaloby, alebo pre telesné či iné neresti, preto medzi príčiny, pre ktoré sa manželia rozlučujú, ustanovujeme zákonom tieto: muž sa odlúči od svojej manželky pre taký hriech, ak bude manželka usvedčená, že strojila úklady proti jeho ži-

votu alebo aj keď sa dozvedela o nejakých zlých skutkoch cudzích osôb namierených proti manželovi a neoznámila mu to, alebo keď upadne do choroby malomocenstva. Žena sa odlúči od svojho manžela vtedy, ak jej bude strojiť úklady alebo to vie o iných a nepovie jej to, ako aj vtedy, ak upadne do choroby malomocenstva. A aj v prípade, ak jeden z nich pred manželským stykom upadne do zlej choroby. Toto všetko prislúcha kniežat'u a sudcom so svedkami vyšetriť, ako sme o tom prv písali, pred Božím súdom, kde sa majú všetky ľudské neresti kniežatami súdiť. A preto nesmieme hľadiť na nikoho, ale všetkých deň čo deň vyučovať v Božom zákone a dúfať v Krista Boha, že na poslednom súde začujeme blažený hlas: Pod'te, blahoslavení služobníci verní, nad mnohými vás ustanovím, vojdite do radosti Pána Boha vášho a vesel'te sa s anjelmi na veky vekov. Amen.

Vzniku slovenskej cirkevnej provincie komunistická moc kládla veľké prekážky

Zrod slovenskej cirkevnej provincie

Snímka: archív

Pápežská bula bl. Pavla VI. z 30. 12. 1977
o zriadení samostatnej slovenskej cirkevnej provincie

Podstatná zmena v cirkevnom zriadení na Slovensku sa uskutočnila 30. decembra 1977, keď pápež bl. Pavol VI. pápežskou konštitúciou *Qui divino* a konštitúciou *Praescriptum sacrosancti* zriadil samostatnú slovenskú cirkevnú provinciu.

V polovici sedemdesiatych rokov sa v rokovaní medzi Prahou a Vatikánom konečne objavila aj otázka úpravy diecéznych hraníc v súlade so štátnymi hranicami a erigovania slovenskej cirkevnej provincie, ktorá čakala na riešenie od roku 1918.

Dôvodom boli opakujúce sa krízy vo vzťahoch medzi prvou Česko-Slovenskou republikou a Vatikánom, územné zmeny v rokoch 1938–1947 a obavy liberálnej aj komunistickej pražskej vlády, ktorá v samostatnej slovenskej cirkevnej provincii videla zárodok politickej emancipácie Slovenska.

HLUCHÉ UŠI PRAHY

Svätá stolica, ktorá sa cítila morálne zaviazaná predchádzajúcimi prísľubmi a vnímala aj naliehavé pastoračné potreby, nešetrila symbolickými gestami, akým bolo aj menovanie biskupa Eduarda Nécseya za arcibiskupa ad personam, v Prahe však narážala na hluché uši.

V tejto fáze držala pri živote myšlienku slovenskej cirkevnej provincie iba slovenská kňazská emigrácia, slovenskí biskupi, ktorí sa zúčastňovali zasadnutí Druhého vatikánskeho koncilu

a pokoncilových komisií, a biskup Ján Vojtaššák, ktorý krátko pred smrťou v internácii vypracoval a do Vatikánu zaslal rozsiahly návrh úpravy diecéz na Slovensku. V roku 1969 sa bezvýsledne pokúšal vo veci sprostredkovať aj slovensko-kanadský priemyselník, bývalý laický audítor Druhého vatikánskeho koncilu a neskorší predseda Svetového kongresu Slovákov Štefan B. Roman, ktorý osobne navštívil česko-slovenské veľvyslanectvo v Ottawe a napísal list Gustávovi Husákovi.

Na rokovací stôl sa otázka úpravy diecéznych hraníc na Slovensku dostala až v roku 1975. Nezanedbateľnú rolu tu zohrali medzinárodné súvislosti, osobitne podpis *Záverečného aktu Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe* v Helsinkách v auguste 1975, ktorý medzinárodnoprávne potvrdil povojnové hranice a územnú celistvosť štátov v Európe, ale zároveň zaviazal signatárov rešpektovať ľudské práva a slobody, vrátane náboženskej slobody, a do života uviedol kontrolný helsinský mechanizmus.

POMOHLA FEDERALIZÁCIA

Vnútropoliticky bola rozhodujúcim faktorom federalizácia česko-sloven-

ského štátu, aj keď jej význam relativizovala absencia federalizácie stranických štruktúr a postupné okliešťovanie kompetencií slovenských orgánov.

Minister kultúry Miroslav Válek sa v správe o cirkevno-náboženskej situácii na Slovensku z leta 1969 určenej pre ÚV KSS netajil tým, že utvorenie slovenskej cirkevnej provincie považoval za „logický dôsledok federatívneho štátoprávného usporiadania“. M. Válek zvolal neformálnu poradu o uskutočnení slovenskej cirkevnej provincie, na ktorej sa zúčastnil aj jeho námestník Matej Andráš a slovenský herec Gustáv Valach, krátko predtým sa navrátiť z pamätnej slovenskej púte do Ríma vo februári 1969, počas ktorej slovenských pútnikov osobne prijal aj pápež Pavol VI. Na stretnutí sa prekvapivo rokovalo o návrhu na nové cirkevno-administratívne usporiadanie slovenských diecéz, ktorý krátko pred svojou smrťou vypracoval biskup Ján Vojtaššák.

PROBLÉM S METROPOLIOU

Nepodceniteľný význam pre uskutočnenie myšlienky samostatnej slovenskej cirkevnej provincie mal vplyv tzv. realistického krídla na čele straníckej politiky okolo Gustáva Husáka, ktorý bol ako generálny tajomník ÚV KSČ a od roku 1975 aj prezident republiky na vrchole svojej moci a mal evidentný politický záujem, aby bola politická federalizácia zavŕšená aj cirkevno-právnou emancipáciou Slovenska.

Neočakávaná ťažkosť vo vatikánsko-česko-slovenských rokovaníach vyvstala v súvislosti s rozhodnutím o sídle budúcej metropolie. Svätá stolica logicky vychádzala z presvedčenia, že sídlom novej provincie sa stane hlavné mesto Slovenska mesto Bratislava. Jej návrh však narazil na odpor federálnej vlády, ktorá sa usilovala vytlačiť sídlo provincie na perifériu a odporúčala Trnavu.

OSOBNÉ NASADENIE PÁPEŽA BL. PAVLA VI.

Ťažký zrod slovenskej cirkevnej provincie ukázal napokon aj to, že pod rúš-

» »

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

kom medzinárodného komunizmu stále prežívali národné záujmy. V Prahe oprášili starý nápad ešte z dvadsiatych rokov mať „československého prímasa“ ako pilier celistvosti heterogénneho štátu, zatiaľ čo v Maďarsku napriek marxistickej rétorike stále považovali udržiavanie starej svätostefanskej cirkevnej štruktúry za kľúčový národno-štátny záujem, na ktorom sa napriek ideologickým bariéram zhodla politická a cirkevná autorita.

Územno-jurisdikčným zmenám sa bránila aj vplyvná západonemecká diplomacia, ktorá sa obávala, že akýkoľvek zásah do usporiadania diecéz za železnou oponou by spustil lavínu, ktorá by nakoniec viedla aj k rozdeleniu nemeckých diecéz a cirkevno-právnomu potvrdeniu existencie dvoch nemeckých štátov.

Za takýchto okolností to bolo nepochybne predovšetkým osobné nasadenie Pavla VI., ktoré vydláždilo cestu apoštolským konštitúciám z decembra 1977, ktorými sa zosúlادili hranice všetkých diecéz v Česko-Slovensku s politickými hranicami a ustanovila sa slovenská cirkevná provincia. Zavŕšilo sa tak poldruha storočné úsilie slovenských katolíkov a slovenskému národu a jeho duchovnej a územnej identite sa dostalo aj z medzinárodnopolitického hľadiska prejavu uznania.

Bl. Pavol VI. pri podpise dokumentu

Česko-Slovenský štát však nemal záujem na tom, aby sa slovenská verejnosť o tomto historickom počine dozvedela a mohla ho náležite oceniť. Verejné vyhlásenie konštitúcií povolil iba v tichosti a pod ostrým dohľadom štátnej bezpečnosti, navyše príznačne v deň, keď bol v česko-slovenskom kalendári pamätný deň Jana Husa. Aj to bolo svedectvom, že zostrenie napätia medzi Prahou a Vatikánom sa nezačalo prejavovať až po nástupe poľského pápeža, ale už na konci pontifikátu Pavla VI. Slobodnú radosť zo vzniku vytúženej slovenskej cirkevnej provincie mohli slovenskí katolíci prejsť iba po páde komunizmu.

EMÍLIA HRABOVEC

(Časť príhovoru *Vatikánska východná politika a Slovensko 1963–1978* pri príležitosti udelenia Ceny Fides et Ratio)

Milan Rúfus

o vzniku slovenskej cirkevnej provincie:

„Tento dokument, ktorý má medzinárodnú platnosť je potvrdením toho, že nás iné spoločenstvá konečne berú na vedomie. Rím svoje rozhodnutia neodvoláva. Čo je v jeho obrovskom kultúrno-historickom komputeri ako informácia raz uložené, to tam zostáva. Vlády prichádzajú a odchádzajú, no Kristov stolec a jeho nohy sú vrstvené hlboko do osudov ľudstva a v ňom spočíva pre nás prevratný význam onoho dokumentu. Je v ňom naša prvá identifikačná karta vystavená najvyššou morálnou autoritou svetového spoločenstva.“

-r-

slovo
medzi nami

smn.sk

sprievodca pri čítaní Svätého písma na ceste k Bohu

Každý, kto sa vydáva na cestu duchovného rastu, potrebuje sprievodcu. Pri čítaní Svätého písma ním môže byť časopis **Slovo medzi nami**, ktorý už pätnásť rokov vydávajú v slovenčine pátri redemptoristi. Nájdete v ňom každodenné meditácie k omšovým čítaniam, tematické články, svedectvá, rodinnú prílohu...

Slovo medzi nami môže vás alebo niekoho, komu časopis predplatíte ako dar, na tejto ceste sprevádzať.

Predplatné na rok (12 čísel): 13,- €, na polrok (6 čísel): 7,- €.
Cena jedného čísla: 1,30€.

Objednávky:

Slovo medzi nami, Puškinova 1, 811 04 Bratislava,
e-mail: slovo@smn.sk, tel.: 0948/440 037.

Časopis
nájdete tiež
v katolíckych
kníhkupectvách.

Slováci sú jediný slovanský národ s početnou a intelektuálne silnou protestantskou menšinou

Hneď na úvod by bolo dobre, ak by sme si zadefinovali pojem konfesionalizmus.

Pojem *konfesionalizmus* je odvodený od slova „konfesia“. Výraz *confessio* je latinský a znamená *vierovyznanie*, respektíve samotnú formuláciu vyznania viery. V západnej, najmä v nemeckej historiografii, sa pod konfesionalizmom chápe aj prílišné zdôrazňovanie odlišnosti svojej konfesie medzi protestantskými denomináciami a za obdobie konfesionalizácie považujú poreformačnú dobu, keď sa jednotlivé nové reformačné prúdenia vieroučne definovali.

Všeobecne však konfesionalizmus označuje spôsob myslenia, konania podmienený konkrétnym vierovyznaním a vzťah k iným konfesiam.

Aký je vzťah medzi konfesionalizmom a patriotizmom?

Moderná historiografia akosi automaticky berie za premisu svojich uvažovaní skutočnosť, že národné povedomie, respektíve vedomie národnej spolupatričnosti stojí vyššie ako konfesijná súdržnosť. V dejinách však často platila chronologická postupnosť: konfesia – národ – štát.

Po tom, ako sa reformáciou narušila jednota Európy latinskej kultúry a civilizácie, pôsobilo stredoveké dedičstvo ešte určitý čas ďalej, ale v zmysle *curius regio, eius religio* sa konfesia stávala ideológiou konfesijných štátov, ktoré ju rozvíjali a bránili. Takmer všade sa konfesia – katolícka, evanjelická respektíve kalvínska – zaviedla ako štátna konfesia.

Dá sa v zmysle povedaného hovoriť aj o slovenskom konfesionalizme?

Áno, dá sa. Pod pojmom slovenský konfesionalizmus chápeme najmä vzťah

Mimoriadny jav

Nielen svetové, ale aj národné dejiny ovplyvňoval vzťah daného spoločenstva k Bohu.

O konfesionalizme v slovenských dejinách sme sa rozprávali s historikom PETROM MULÍKOM.

katolíkov a evanjelikov, ktorý zásadným spôsobom ovplyvnil slovenské dejiny. Slovenskému katolíkovi bol bližší maďarský katolík ako slovenský luterán alebo maďarský kalvín.

Spomínanú tendenciu potvrdzuje vývoj u východných Slovákov, vyznávajúcich gréckokatolícku vieru, ktorí v 18. storočí kolonizovali Dolnú zem (Bačka, Srijem), kde stratili pocit príslušnosti k národu a vytvorili národné spoločenstvo (Kerestúrske) Rusínov na princípe konfesie, lebo necítili spolupatričnosť s tam usadenými evanjelickými Slovákami. Na území Slovenska tento stav neskôr vyústil do trendu, ktorý vystihol historik Daniel Rapant ako konfesijné diferencovanie slavisizmu a hungarizmu.

Aj v dejinách Slovákov platila vami spomínaná chronologická postupnosť: konfesia – národ – štát?

Priorita konfesie nad etnicitou charakterizovala aj stav v Uhorsku. Ak však chceme uvažovať o konfesionalizme v slovenských dejinách, musíme sa zamerať na dve úrovne, na ktorých sa prejavovala odlišná koncepcia pohľadu na dejiny. V prvom prípade ide o vnímanie významných zlomových udalostí v dejinách celou slovenskou spoločnosťou, v druhom prípade ide o koncepcie slovenských dejín v historickej vede.

Čo máte na mysli pod koncepciou dejín v historickej vede?

Reformácia ako proces nielen v dejinách Cirkvi, ale aj v európskych dejinách a v dejinách Uhorska je kľúčovým bodom, od ktorého sa fakticky odvíjajú dve odlišné koncepcie vnímania dejín. Zoberme si poreformačné obdobie, ktoré nazývame rekatolizácia alebo protireformácia. Už samotný terminologický rozdiel má v sebe konfesijné napätie. Aj jeden a aj druhý termín je logicky správny, avšak použitý s odlišných konfesijných hľadísk. Termín protireformácia vystihuje protestantský pohľad a termín rekatolizácia zasa katolícke vnímanie tejto fázy dejín.

Pokým protestantské kultúrne spoločenstvá a jej historiografia ju vnímajú ako nutnú renováciu kresťanstva („oslobodenie z babylonského zajatia“) a návrat k pôvodnej čistote viery, katolícke spoločenstvá ju vnímali ako neúspešný a nekompetentný pokus o reformu. Za tú uznávajú Tridentský koncil. Katolíci sa pozerajú na reformáciu, ako na pokus o dlho očakávanú reformu kresťanstva, ktorý bol však zneužitý z politických a ekonomických dôvodov a v konečnom dôsledku spôsobil rozdelenie západného kresťanstva.

Je konfesionalizmus, ktorý v našich podmienkach spôsobila reformácia, niečím negatívnym?

Je pravda, že slovenský konfesionalizmus je mimoriadny jav, pretože spomedzi Slovanov, neberúc do úvahy Lužických Srbov, sú Slováci jediným slovanským národom s pomerne početnou a intelektuálne silnou protestantskou menšinou. Dejiny slovenského národa fungujú na striedaní dominantných pozícií oboch konfesií. Historik Anton Baník to zhrnul do vety: „Po jednorazovom alebo opakovanom katolícko-nacionálnom, kolektivistickom ideovom impulze, nasleduje spravidla vždy zodpovedajúci jednorazový, alebo opakovaný evanjelicko-nacionálny, individualistický, kultúrny elán a toto periodické, vlnivé pulzovanie dvoch základných duchovných síl splyva zakaždým do syntézy slovenského národného pokroku.“

Takéto vysvetlenie sa nejaví ako niečo negatívne...

» »

Predplatte si

VOX

na rok 2015

V konečnom dôsledku sa spomínaná zákonitosť sa javí ako niečo prirodzené, ba v určitom zmysle pozitívne, dáva vývoju dynamiku, hoci bola nábožensko-cirkevná rozdielnosť Slovákov zdrojom napätí. Z dejín však vidíme, že Slováci to takto chápali dávno.

Napríklad...

Na čele Spolku milovníkov reči a literatúry, založenom katolíkmí v Budíne v roku 1834, stál evanjelický duchovný Ján Kollár. Na druhej strane štúrovci vzdávali hold a brali inšpiráciu od katolíckeho kňaza Jána Hollého, lebo „on ich priviedol k viere vo vlastnú, osobitnú, slovenskú národnú budúcnosť“. A opäť katolícky kňaz Andrej Radlinský roku 1859 svojím praktickým úsilím rozhodol o trvalej záväznosti jednotnej spisovnej normy, ustanovenej evanjelikom Ľudovítom Štúrom a katolíkom Martinom Hattalom. Najvyšší ideál konfesionalnej a národnej zhody predstavuje matičné obdobie 1863–1875.

Fakt, že konfesionalne obranárstvo bolo často zatienené národným záujmom, nemožno pripísať iba vlne nacionalizmu 19. storočia. Ten zasiahol aj Lužických Srbov, napriek tomu však doteraz používajú dva konfesionalne ohraničené jazyky. U Slovákov

Andrej Kováčik: Návšteva štúrovcov u Jána Hollého

tu muselo byť staré vedomie etnickej súdržnosti, ktoré sa do reformácie tak utužilo, že vieroučný konfesionalizmus ho nemohol rozbiť.

O konfesionalnom napätí na Slovensku môžeme hovoriť aj v súčasnosti?

Hoci Druhý vatikánsky koncil pretrvateľným spôsobom zmenil vzťah ka-

tolíkov k iným konfesiám a rozvíja sa obrovské ekumenické hnutie všetkých kresťanských cirkví, konfesionalizmus na Slovensku stále z podhubia pôsobí ako živá súčasť našej každodennej reality.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL
(Titulná snímka: archív P. M.)

Knižná novinka od významného amerického filozofa a teológa

Slovenský čitateľ dostáva do rúk osobitne cenný príspevok do večnej diskusie o „viere a neviere“, ktorý reflektuje duchovnú skúsenosť ľudstva s myšlienkovým svetom našich čias, polemizuje so silne znejúcimi názormi zástancov ateizmu a hľadá východiská pre konštruktívny dialóg. Na základe vlastnej vedeckej činnosti, ako aj svojich osobných zápasov o vieru, Novak prostredníctvom racionálnych argumentov ukazuje, že duchovná perspektíva naozaj poskytuje najuspokojujúcejšie odpovede na večné otázky o zmysle bytia.

Dostupné vo väčšine knižkupectiev.
Viac informácií a objednávky na:

www.postscriptum.sk

Sergej Chelemendik: Slováci hlboko, úprimne, priam posvätné veria tomu, že sú národ

Slovenský patriotizmus

Slovenský patriotizmus si zasluhuje pozornosť, skúmanie, napodobňovanie, obdiv, ba dokonca aj závišť. Nejde však o patriotické výroky slovenských politikov raz za štyri roky pred voľbami do parlamentu, ale ozajstný vzťah Slovákov k svojej zemi, svojim predkom a k sebe navzájom.

Slováci sú presvedčení o tom, že sú národom, ktorý žije na svojej zemi, na Slovensku, národom, ktorý tu bude žiť aj ďalej, napriek rôznym prekvapeniam, ktoré mu dejiny nachystajú.

Možno preto slovo *národ* má v slovenskom jazyku vysoký duchovný význam. Slováci veria v slovenský národ, táto viera je čistá a veľmi pevná. Úplne inak sa veci majú u susedov.

ČESI

Český patriotizmus silne zaváňa pivom, Švejkom, sudetskými Nemcami a prázdny pražským intelektualizmom.

Česi sú v zásade toho názoru, že sú národ, no akoby s týmto názorom neboli úplne stotožnení. Raz sú český národ, inokedy Európania. Kedy a ako je to pohodlnejšie a výhodnejšie.

Česi si často a radi zo seba ako z národa uťahujú a clivo prežívajú odvekú neopätovanú lásku k Nemcom. Na svojich bratov Slovákov pozerajú tak trochu zvysoka, ale svojej nadradenosti nad nimi v hĺbke duše neveria.

Zložitý, rozpoltený a neradostný je český patriotizmus.

RAKÚŠANIA

U Rakúšanov je to s patriotizmom celkom slabé. Neveria a nikdy ani neverili v existenciu rakúskeho národa a pri každej historickej príležitosti sa usilujú pripojiť k Nemcom. Pravda, neúspešne.

Aj tu je neopätovaná láska k Nemcom, podobná tej českej, ale je horšia, dramatickejšia. Medzi zdravým lokálnym patriotizmom Bavora z Mníchova a „nevzdareným Nemcom“ Rakúšanom zo Salzburgu neľží vyše dvesto kilometrov, ale pripasť komplexov, príznačných pre Rakúšana. Svojho času z nich vyrástol fenomén Heidera, ktorý sa Rakúšanom usiloval vsugerovať, že sú národ. Usiloval sa dlho, no nepodarilo sa.

NEMCI

Nemci nikdy neboli národom a v súčasnosti sa ani neusilujú, aby seba takto vnímali. Sú lokálnymi patriotami svojich zemí, v nedávnej minulosti rôzne veľkých feudálnych štátov. Nemecko by vôbec nebolo, nebyť romantika Bismarcka.

V Nemcoch sa doteraz ozýva bolesť z porážok v dvoch svetových vojnách a hanba za Hitlera, mimochodom Rakúšana, ktorý z myšlienky nemeckého národa urobil celosvetového strašiaka. Ale Bavori a Prúsiaci sa v hĺbke duše nikdy za jeden národ nepovažovali a ani sa nedokážu považovať. Nehovoriac už o východných a západných Nemcoch, ktorí na seba zanevreli kvôli náhlému zjednoteniu dvoch Nemiec tak hlboko, že táto urážka nebude zabudnutá minimálne sto rokov.

MAĎARI

Susedia Maďari sú národ dosť patriotický. Maďari sa, prirodzene, považujú za národ, ale nikdy medzi nimi nezavládne jednota v otázke, koho považovať za Maďara, a koho nie.

V samotnom Maďarsku žije milión Rómov – kto sú?

Slovenskí Maďari, ktorých je pol milióna, sú mentalitou slovanskí ľudia, ktorí hovoria po maďarsky nie celkom čisto, aj oni sú Maďari?

A dva milióny rumunských Maďarov, to je už otázka celkom neriešiteľná. Je to akoby izolovaný národ, ktorý si žije svojím osobitým životom a s Maďarmi ho spája iba jazyk.

Maďarský patriotizmus je nadnesený, patetický a dosť silno odtrhnutý od reality. Sú to spomienky na „veľkú minulosť maďarského národa“ obdobia rozkvetu Rakúsko-Uhorska, za ktorým nasledovali pre Maďarov surové časy. Spomienky romantické a zrejme dosť vzdialené od historickej pravdy. Taký maďarský národ, o ktorom zrazu družne

zaspievalo celé Maďarsko, najmä po ostatných voľbách do maďarského parlamentu, pravdepodobne nikdy neexistoval.

Áno, skutočne bol v 19. storočí moment, keď nadmieru početným maďarským grófom a barónom, ktorí si dosť ťažko našetrili na koňa a výzbroj, sa zrazu zazdalo, že ovládli div nie celú Európu, a oni, obyčajní radoví pešiáci, rozhodujú o osude v tom čase najväčšej európskej ríši Habsburgovcov.

Približne v rovnakom čase sa donskí kozáci prvý raz bližšie zoznámili s Maďarmi a toto stretnutie sa Maďarom vrylo do pamäti. Zato ruským kozákom nie. Veď kde už len tí sa nenaskákali a nemávali šablami, ale Maďarsko si akosi nezapamätali.

Práve v polovici 19. storočia uhorská časť habsburskej ríše bola prudko na vzostupe, nabrala územia, kde žili prevažne Slovania, a urýchlene sa pokúsila asimilovať pôvodné obyvateľstvo. Čo sa aj čiastočne podarilo.

Čiastočne však nastal aj opačný jav – asimilovali sa, teda poslovančili a porumunčili samotní Maďari.

Všetky tieto slávne udalosti ostali v minulosti, ale Maďarom akoby to nebolo celkom jasné. Ich militantné vyhlásenia o pätnástimiliónovom maďarskom národe vyvolávajú v Európe podráždenie a niektoré národy, napríklad Slováci, ich považujú za hrozbu.

Maďarský patriotizmus vyznieva historický, nostalgický, militantný, hrozivý, hlasný a patetický. A veľmi neprijemný, aj pre samotných Maďarov. Nie všetkých, no mnohých. O ostatných hovoriť ani netreba – ostatným sa maďarský patriotiz-

>>>

mus vôbec nepáči, lebo sa opiera o nepodloženú nádej „maďarského národa“ prehodnotiť výsledky dvoch svetových vojen na úkor všetkých susedov naraz.

Treba povedať, že výsledky akýchkoľvek vojen sa skôr či neskôr prehodnocujú, ale nebudú to robiť Maďari.

POLIACI

Poľský patriotizmus je zvláštny jav. Celé stáročia boli Poliaci veľmi silno proti niekomu, často súčasne proti všetkým. Veľmi zriedkavo však boli za niečo, hoci len za národnú jednotu. Poliaci sú početný a veľmi životaschopný slovanský národ, veria v poľský národ, ale táto viera bola mnoho ráz podlomená úlohou chronickej obete pre Poliakov nešťastnej geopolitiky.

Na rozdiel od Maďarov, Poliakov sa nedarí romantizovať a ospevovať slávnú minulosť; táto sláva je už príliš vzdialená. Preto poľský patriotizmus, žiaľ, vychádza najmä ako antiruský alebo antinemecký, a tak je to spravodlivé. Nemci a Rusi si Poľsko v posledných storočiach veľa ráz delili.

RUSI

Patriotizmus Rusov a Ukrajincov spomeniem len stručne – je celkom osobitý, všefudský, globálny, imperiálny a zodpovedá známemu heslu „Moskva je tretí Rím a štvrtý nebude!“.

Rusi sú v súčasnosti jediný národ kresťanskej civilizácie, ktorý dokáže viesť veľké vojny a prinášať veľké obete. Patriotizmus Rusa je patriotizmom bojovníka.

V rýchlo meniacom sa svete je pojem *ruský národ* čoraz viac zložitejší, ale existencia tohto národa sa nikdy nespochybňuje.

SLOVÁCI

Toto všetko nemá slovenský patriotizmus – jednoduchý, svetlý, celistvý a veselý. Slováci veria v to, čomu sa iné národy už odnaučili veriť. Nespochybujú to, o čom sa donekonečna, no bezvýsledne sporia Česi a Rakúšania.

Ako zdravé veselé dieťa, ktoré vyrástlo v šťastnej rodine, slovenský národ si nekladie otázku, či existuje alebo nie. Slováci hlboko, úprimne, a trúfam si povedať, priam posvätné veria tomu, že sú národ.

A Boh ich odmení podľa ich viery.

Boh ochraňuje Slovákov a Slovensko – a len On vie, prečo. No chcel by som sa predsa len podeliť o niektoré úvahy.

Hovorí sa: daj pokoj, máš pokoj. Ako by sa Slováci celé stáročia riadili touto múdrou vetou. Nikdy na nikoho neutočili, nič cudzie nebrali, nekradli. Nepá-

chali zlo v takom rozsahu, v akom sa to darilo mnohým ich susedom. Hoci pokúšenia sa vynárali vždy, keď prichádzala vojna, a vojen bolo dosť. Keď v roku 1939 Hitler ponúkol prvému slovenskému prezidentovi Tisovi a Slovensku poľské mesto Zakopané, Tiso to kategoricky odmietol. Ani výmena obyvateľov medzi porazeným Maďarskom a obnoveným Česko-Slovenskom nemala nič spoločné so surovým vysídlením sudetských Nemcov.

Dobyvatelia na Slovensko prichádzali a zase odchádzali. Tatárov striedali Turci, Turkov Maďari, tých Nemci, Nemcov Rusi, Rusov západné korporácie a banky. No Slováci vždy zostávali v svojej nebohatej vlasti, pokrytej rôzne vysokými horami, so svojou ucelenou detskou vierou, že sú národom a ním aj zostanú.

V tomto sa Slováci podobajú na Rusov v období tatárskeho útľaku. „*Počkáme, pravoslávni, pokým sa Tatári pomínú,*“ hovorili, mysleli si a verili Rusi niekoľko storočí. A Boh ich odmenil podľa ich viery – Tatári sa pomínuli, rozdrobili a roztrhali na obrovských priestoroch, prestali byť národom. A Rusi sa národom stali. Veľkým národom, ktorý si zachoval vieru pod stáročným útľakom.

VIERA V SLOVANSTVO

Slovenský patriotizmus je obdivuhodný z hľadiska slovenskej skúsenosti úspešného, nie však násilného odporu proti prišielcom-dobyvateľom. Lev Tolstoj s jeho teóriou neprotivenia sa zlu násilím, sa v istom zmysle podobá na Slovákov, no bol viac teoretik. Slováci sú však praktici. Nemajúc možnosť zvrhnúť dobyvateľov silou, Slováci mali duchovnú silu, vieru a statočnosť neprijať utláčateľa na svojej zemi, duchovne sa s ním nezmieriť. Nezabíjať nepriateľa, ale ani sa s ním nezblížovať, ukázať mu, že je

tu cudzí a že je u nich len dočasne. Práve ukázať mu, a oni sami sa popritom zjednotia do obcí a budú ju vnímať ako veľkú rodinu.

Ak sa však prišelec ukázal nie zlý, ale celkom dobrý a užitočný, Slováci ho prijímali a prijímajú do rodiny ako svojho.

Slovensko po stáročia obývali mnohí prislušníci iných národov, napríklad Maďari a Nemci žijúci so Slovákmi bok po boku na etnicky zmiešaných územiach južného a východného Slovenska.

Slovenský patriotizmus je skromný, tichý, ale silný ako oceľová struna. Podobný čistej úprimnej modlitbe. Slováci tak ako nikto na svete vedia, že sú Slovania, a veria v slovanstvo, hoci táto viera v iných slovanských národoch prakticky vyhasla. V Slovákoch však nevyhasla. S nedôverou počúvajú, keď sa im usilujem vysvetliť, akí vzdialení sú súčasní ruskí vodcovia od slovanských myšlienok. Počúvajú, ale neveria, myslia si, že zveličujem.

Zázraky sa vo svete však ustavične dejú. A tak sa môže stať aj taký, že Slováci, malý bezbranný národ v srdci Európy, nedovolí, aby zhasla sviečka slovanstva, zachová tento pre našich predkov posvätný oheň pre budúcnosť, pre všetkých Slovanov, pre celý svet. Lebo skutočne veria.

Zakončím v neradostnom tóne. Žiaľ, patriotizmus je málo vlastný súčasnej slovenskej liberálnej a kozmopolitnej orientovanej „elite“, ktorá vznikla výsledkom krádeže tisícročia pod názvom postkomunistická privatizácia. Slováci však prakticky na tom nemajú nijakú vinu – také sú časy, také mravy. Neboli to Slováci, ktorí to všetko vymysleli. To k nim prišli nejakí noví „osloboditelia“ a povedali: „*Odtiaľ je naše, a vaši čestní politici nám trochu pomôžu.*“

Chvalabohu, táto „elita“ slovenských privatizérov sa už teraz, pred našimi očami, postupne rozplýva v dejinách.

A patriotizmus Slovákov zostáva výsadou národa, kompasom v hustnúcim súmraku nových otrasov a vojen.

SERGEJ CHELEMENDIK
(Snímky: net, ekipa)

Predplaťte si
VOX
na rok 2015

Názvy niektorých slovenských inštitúcií degradujú Slovensko na región, logo RTVS uráža

Mätúce názvy

Snímka: archív

Názvy niektorých slovenských štátnych inštitúcií pôsobia mätúco, pričom majú až paradoxný charakter.

Prof. MUDr. PETER MLKVÝ, CSc., v svojej úvahe upozorňuje na niekoľko názvoslovných problémov.

Názvy slovenských inštitúcií by som zoradil do dvoch skupín. Prvá: Akási inflácia názvu *republika*. Druhá: Degradácia republiky, resp. štátotvorného národa na región.

INFLÁCIA

O „nadpráci“ v názve *republika* môžeme hovoriť pri používaní názvu *Národná rada Slovenskej republiky*.

Od roku 1848 z Hurbanových čias cez obnovenú Č-SR a druhú najskôr socialistickú a potom aj federatívnu Česko-Slovenskú republiku sa slovenský parlament (hoci s oklieštenými právomocami) nazýval historickým názvom *Slovenská národná rada*.

Analogické názvy, kde sa prívlastok štátotvorného národa uvádza ako adjektívum, nájdeme v susedných štátoch: v Česku je to *Česká národní rada*, v Rakúsku *Österreichisches Nationalrat*, v Nemecku *Deutscher Bundestag*. Len u nás namiesto tradičného SNR vznikla Národná rada SR, teda označenie národnej rady územné, nie obsahové, aby bola obsahom a konaním slovenská!

Podobne je to aj v názve železníc, kde sa zbytočne zdôrazňuje slovíčko *republika*. Máme *Železnice Slovenskej republiky* – ŽSR, hoci v Česku majú *České dráhy* – ČD, v Rakúsku *Österreichische Bundesbahnen* – OBB, v Nemecku *Deutsche Bahn* – DB, v Maďarsku *Magyar Államvasutak* – MÁV ...

Takže si dávame nadprácu a použijeme výraz *republika* v názvoch inštitúcií, v ktorých sa uvedené spojenie v Európe nepoužíva. Podľa uvedeného kľúča by niektoré názvy mohli znieť napríklad *Námestie NP SR – Národného povstania Slovenskej republiky* (namiesto *Námestie SNP*) alebo *Filharmonia Slovenskej republiky* (namiesto *Slovenská filharmonia*)...

DEGRADÁCIA

V iných prípadoch, naopak, degradujeme Slovenskú republiku na región. Stačí prekročiť hranice nášho štátu. Pri výstupe nás vítajú tabule s oficiálnymi názvami našich susedov: Česká republika, Republik Österreich, Rzeczpospolita Polska...

Keď sa vraciame zo zahraničia víta nás tabuľa *Slovensko*. Teda absentuje oficiálny názov nášho štátu Slovenská republika, preto názov štátu degradujeme na región. To znamená, že naša republika nemá charakter nezávislého, suverénneho štátu!

Podobne je to s názvom *Národná banka Slovenska*, namiesto názvu *Slovenská národná banka*; je to označenie územné, kde leží – na Slovensku... Analógie zo zahraničia: Česká národní banka, Deutsche Bank, Svenska Handelsbanken, Norges Bank, Österreichische Nationalbank, Danske Bank...

Azda najmarkantnejší rozdiel v oficiálnom názve, ktorým sa odlišujeme od štátov civilizovanej Európy, predstavuje názov našej verejnoprávnej masmediálnej inštitúcie *Rozhlas a televízia Slovenska* (RTVS). Je to teda výraz v páde, koho čoho – Slovenska. Chceli by sme však televíziu obsahom slovenskú, teda názov *Slovenská televízia*, prípadne *Slovenský rozhlas*, nie označenie územné – televízia Slovenska (koho čoho...).

Analogický názov prakticky nemá nijaká verejnoprávna inštitúcia v okolitých štátoch Európy, kde je štandardom uviesť ako prvé adjektívum meno štátotvorného národa: ČT – Česká televízie, ORF – Österreichischer Rundfunk und Fernsehen, ZDF – Zweites Deutsches Fernsehen, BBC – British Broadcasting Corporation, MTV – Magyar televízió, SVT – Sveriges Television, DTV – Danske TV...

PONIŽUJÚCE LOGO

Degradácia oficiálneho názvu (namiesto pôvodných STV a SRo) nastala v dvoch stupňoch.

V prvom sa slovenský štátotvorný národ v danom názve RTVS ocitol ako región a druhý stupeň degradácie nastal pri tvorbe loga, keď sa dokonca anuloval aj už spomenutý región a jediné písmenko *S* v názve, ktoré predstavovalo Slovensko (aj keď už len ako región) sa vygumoval a nahradil dvojbodkou...

Takže sme sa tak stali svedkami bezprecedentnej dvojstupňovej degradácie nášho národa: najprv len región v názve a následne v logu, kde už sa nenachádza ani *S* a stačí dvojbodka, ergo, oficiálne neexistujeme. Oficiálne logo je *RTV*:...

Otázka znie: Kto bol objednávateľom a kto autorom tohto „invenčného“ názvu a kto je tvorcom ponižujúceho loga?

Pre názov uvedenej inštitúcie by som odporučil názov, v ktorom by bolo adjektívum *slovenský* vždy na prvom mieste. Napríklad *Slovenská televízia a rozhlas* (teda skratka by znela *StaR*).

Lenže ako úplne prvý krok zo všetkých navrhujem odstránenie dvojbodky z ponižujúceho loga *RTV*: a nahradiť ju písmenom *S*. Dané logo v súčasnej podobe každodenne uráža, mylí a ponižuje Slovákov. A to sme my, Slovenky a Slováci členmi štátotvorného národa našej vlasti.

PETER MLKVÝ

Článok uverejňujeme s láskavým dovoľením autora ako aj *Slovenských národných novín*, v ktorých pôvodne vyšiel.

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

Spisovateľ Giovanni Papini sa cez fiktívneho pápeža Celestína VI. prihovoril aj k básnikom

List básnikom

Veľký konvertita 20. storočia GIOVANNI PAPINI napísal knihu *Lettere agli uomini del Papa Celestino sesto* (Listy ľuďom od pápeža Celestína VI.), ktorá vyšla aj v slovenčine s názvom *Listy ľuďom*. Sú to listy fiktívneho pápeža, v ktorých sa prihovára rôznym adresátom: panovníkom, ženám, kňazom, boháčom... Jeden list je venovaný aj básnikom.

Synovia moji, Boh ma nabáda k tomu, aby som si aj s vami pohovoril, poslúchnem ho. Ale či sú ešte básnici na svete? Nebadám, nepočujem, že by sa ozval z niektorej strany hlas, ktorý čakám a na ktorý možno milióny duší čakajú tak ako ja. V každom dôležitom momente ľudských dejín, keď padali životy alebo sa rozdeľovali národy, povstávali básnici a spievali pohrebné piesne alebo oslavné hymny, hymny víťazstva alebo žalmy trestu. Teraz je úplné ticho. Ani len vojaci nemali svoju pieseň, ani len obeť neboli sprevádzané strofami žalostnej hymny. Nad ohromnou krvavou škvrnou sa dvíha strašný krik, ale nerozlieha sa spev, ktorý by do reči melódie rozvinul naše chyby alebo naše nádeje.

Možno, že sa už ľudia stali takými prostrednými a takými nemysliacimi, že nič nepožadujú od básnika. Ale keď žil básnik, básnik v pravom a svätom slova zmysle, odvážil by sa pobúriť a zburcovať aj tú skamenelosť zúfalstva. Veď bolo úlohou práve Orfea odzbrojiť divú zver.

NESKRÝVAJTE SA

Ľudia viac netúžia po dobrote poézie. A predsa nikdy viac nepotrebovali premeny, vykúpenia, pozdvihnutia.

Výslobodenie a pozdvihnutie z katastrofy hmotného sveta môžeme očakávať len z duchovných sfér. Hlas básnikov bol vždy hlasom národov. Akže mlčia básnici, národy sú na dne zúfalstva, agónie a nemajú už ani sily zastenať.

Prečo sa teda skrývate do svojho vlastného ticha, keď by bolo treba kriku takého mocného, že by zobudil aj mŕtvych?

Hej, vidím, že medzi vami sú niektorí, ktorí sa volajú básnici, pisárikovia veršov pri zhasnutej lampe, ktorí na-

škrabú slová len tak, ako im prídu, skoro vždy v márnej nádeji, že náhodou im príde pod ruku šťastné číslo básnickej lotérie. Špekulanti slov, ktorí poznajú skoro všetky slovníky, všetky literatúry a estetiky, ale ktorí nikdy nevedeli a ani nevedia, čo je pravou úlohou poézie. To sú astrológovia modernej lyriky: vytahujú si podľa horoskopu zvieratník, ale to, čo načarbú na papier, nie je poézia, ale iba škrupina alebo piliny z poézie.

KREŠŤANSTVO BÁSNE

Nuž, prišlo na starého pápeža, aby vám pripomenul, v čom spočíva vaše umenie a vaše poslanie. Nehovorte: nech sa pápež stará o svojich kňazov a nech sa nám nestarí do našich básní. Nehovorte takto, lebo to by bolo predovšetkým urážkou vás samých. Ako Kristov vikár mám na starosti všetky duše, aj vaše, aj tie, ktoré by ste mali povzbudiť a potešiť. Kristovo náboženstvo neopovrhne a nezaznáva poéziu.

Najcennejšie knihy Starého zákona sú básnické knihy; evanjelium je nádherná báseň, ktorá sa začína pastierskym spevom, vrcholí tragédiou a končí sa žiarou oslávenia. Cirkev, založená Kristom, mala skôr krásne spevy ako teologické systémy a jej katedrály neboli postavené len zo skál.

Každý básnik v pravom zmysle slova, čo sa aj narodil pred Kristom alebo ďaleko po ňom, bol kresťanským básnikom: Homér je kresťanom, keď necháva plakať Priama pri nohách Achilla; Aischylos je kresťanom, keď cíti súcit s titanom, pribitým na Kaukaze; Sofokles je kresťanom, keď z neho vyvieira synovská a bratská láska Antigony; Vergílius je kresťanský prorok, keď nám oznamuje zrodenie zázračného chlapca a obnovu sveta.

Svätý Gregor, svätý Ambróz, svätý Efrem, svätý František, ba aj svätý To-

máš ospevovali vo veršoch prvého a najvyššieho básnika.

Kristov vikár má teda právo hovoriť o poézii. Prešli už časy a bolí ma, že Lev X. netrpezlivo čakal Kristiada Vidovú a Pavol III. očakával úzkostlivo dokončenie Sixtínskej básne Michelangelovej. Ale ja vám hovorím, že Petrova katedra, ak chce byť takou, akou bola a má byť, duchovným trónom, nemôže sa zrieknuť spojenectva s básnikmi.

PODOBA S BOŽÍM DIELOM

Ale pretože som Kristov vikár, nemôžem vám inakšie pripomenúť vznesenosť a potrebu poézie ako v kresťanských termínoch. Vy sami, ktorí chodíte pomedzi ľuďmi a ste známi práve pre hriech nadutosti, neviete dobre, čo vám Boh dal a čo od vás žiada. Ak všetci ľudia sú v skutočnosti a v základe stvorení na jeho obraz, po svätcoch práve vo vás najlepšie sa má odzrkadľovať jeho podoba, a to nielen podoba Boha-Stvoriteľa, ale aj Boha-Vykupiteľa.

Vaše dielo sa podobá stvoreniu, lebo má dodať harmonický tvar beztvárnemu chaosu zmyslov, myšlienok, citov, má oddeliť svetlo od temnoty, teda má dať zaskvieť sa duchu usporiadajúcemu nad hluchotou matérie.

Vaše dielo pripomína tajomstvo Vtelenia, lebo aj vy máte vteliť atómy a iskry božieho ducha do vonkajších foriem pozemských rečí. Aj inšpirácia, aby vykúpila, musí trpieť v zajatí slabík, ktoré ju robí zjavnou, ale ju znižuje.

Vaším prirodzeným jazykom je predstava. Tým, že sa nám dostalo trvanlivého objavu podobenstva medzi bytosťami a ich podobnosťami, neodškriepiteľne naznačujete jednotu vesmíru, ktorú lepšie vidíte ako ostatní, zdôrazňujete bratstvo medzi bytosťami, ktoré sú určené na to, aby sa zmierili s konečným návratom k Bohu.

Očista každej úzkosti a viny, ktorá preniká s magickou krásou uzmiernenia a pozdvihnutia do vašich spevov, je ľudským odrazom toho Vykúpenia, ktoré Syn človeka oznámil v blahoslavenstvách. I keď o tom nevíete, ste žiaci reči na Hore; ste v pozemskom slova zmysle napodobiteľmi Vykúpenia, pripravovateľmi kráľovstva nebeského.

Vo vás sa opakuje, hoci iným spôsobom a v inom zmysle, zázrak Turíc. Aj vy máte dary z milosti Božej; poznáte kúzla duše, tajomstvá jazykov a ich pôvab. V šťastných chvíľach inšpirácie, keď poníženosť je prostriedkom k vznešenosti, pobádani ste milosťou, počúvate, čo sám Boh vám diktuje a čo vy, martýri extázy, snažíte sa vyjadriť silou artikulovaných zvukov. I pri úbohosti prostriedkov a nerovnosti ľudského stavu oproti božskému zjaveniu často sa vám podarí priniesť vo svojich spevoch, hoci o tom nevíete, nejaký úryvok alebo ohlas absolútnej Pravdy.

PREDSIEŇ KREŠŤANSTVA

Poézia je teda vykupiteľkou, očisťovateľkou, osvetiteľkou. Vy ste čarodějníci, lebo spolupracujete pri zázraku pozdvihnutia hmoty k duchu, pozdvihnutia bolesti k radosti, k spevu vzkriesenia z bolesti prírody.

Poézia takto chápaná – a všetky ostatné spôsoby chápania – je najvzdušnejšou a najrozsiahlnejšou predsieňou kresťanstva. Či chcete alebo nie, vy ste Kristovými apoštolmi *in partes in fidelium*, prostredníkmi medzi túžbami človeka a sľubmi Boha. Netreba, aby vaše verše ospevovali slávu Krista, jeho svätých a jeho Cirkvi. Aj v slovách, ktorými opisujete oblak, kvet, vrch, tvár dieťaťa, postavu ženy, je farba, tón a význam kresťanský. Ten oblak tajomným čarom umenia pripomína nám oblak Nanebovstúpenia, ten kvet sa podobá ľalii z podobenstva, ten vrch má

Giovanni Papini

voľačo z lesku vrchu Tábor, to dieťa je bratom tých detí, čo sa opierali o Ježišove kolená, tá žena, ak je čistá, podobá sa Panne, ak je hriešnica, Samarijánke.

Poézia rozptyľuje tône: spôsobuje, že si žiadame cítiť bolesť v Danteho Pekle, alebo že milujeme život v najtrpkejších spevoch Jóbových. Všetci básnici pred Kristom a po ňom nie sú nič iné ako osvetľovači evanjelia, čo aj o tom nevedia, alebo sa proti tomu zdráhajú. Skutočná poézia je, podobne ako Kristus Cesta, Pravda a Život.

POMÁHAŤ ČLOVEKU

Starí básnici ospevovali predovšetkým víťazstvá nad nepriateľom a nad ženou. Básnici, ktorí prišli po Vtele, podobajú sa skôr Jakubovi: zápasia v tmavej noci s anjelom, nikdy nie sú víťazmi, ale ani premoženými. Ale keď svitanie rozjasní nebo, zbadať na tvári básnika oslepenie anjela.

Chápate, prečo sa dovolávam poézie, aby som pozdvihol svet k radosti z tmavej a strápenej biedy trestu. Vy môžete pripomenúť smädným, že zabudli na vodu života, môžete pripomenúť nekonečné bohatstvo chudákovi, krásu

obetovania sa, útechu v trápení, zbratanie sužovaných, nevyhnutnosť všeobecnej lásky, silu odpúšťania. Mali by ste nakresliť v novom svetle spasiteľnú víziu Božieho mesta, toho nebeského kráľovstva, ktoré príde; je tak blízko, len keby ľudia spozorovali, že ho už majú v sebe, ako to môj a váš Majster vyhlásil! Vy by ste mohli mať veľký podiel

pri tomto navrátení božského princípu do ľudského, bez ktorého je nemysliteľný únik z hniezda jedovatých hadov, akým je táto zem.

Prestaňte byť teda teplými krasopiscami svojich zmrznutých fantázií, bezduchými destilátormi likérov, ktoré neopájajú, prestaňte byť vyhľadávачmi rozumkárskych pletiek. Ale staňte sa tými, akými vás chcel a chce mať Boh. Buďte osloboditeľmi ľudí z každodenného smetiska a strniska, dôverníkmi mlčiacych srdiec, vykladačmi verejných tajomstiev, prorokmi, ktorí pomáhajú človekovi pri výstupe k pravej vlasti.

Dlho trvalo ticho. Vaše mlčanie je jedným z najťažších znamení súmraku najvyšších hodnôt. Ako vikár najbožskejšieho z básnikov cítim povinnosť pripomenúť aj vám vašu povinnosť, že ste totiž hlasom nemých. Volám dnes aj vás, lebo vás volá Boh menom svojho milosrdenstva, lebo vás volá človek v tichu svojho zúfalstva.

Celestín VI., pápež, sluha sluhov Božích

Z knihy *Listy ľudom*, Spolok sv. Vojtecha, Trnava, 1948

(Medzicitulky: red.; snímky: archív)

REFERENDUM O OCHRANE RODINY

Mama a ocko
navždy,
to najlepšie
pre deti

ALIANCIA
ZARODINU

Sme tu...

Národné a kresťanské si nijako neodporujú. Práve naopak – predstavujú jednotu tak, ako ju predstavuje minulosť so súčasnosťou. Táto skutočnosť sa prejavuje aj v diele slovenského básnika MICHALA CHUDÚ (na obr.).

Veľkomoravské dvere

Antonovi Gábrikovi

Máš pravdu, priateľ, Veľká Morava
nám dvere priamo k dnešku otvára.
Len Prozreteľnosť mohla dať, čo dala,
aby tu stála táto katedrála –

tá vymodlená naša krajina.
Na príkoria si už len spomína
a ostrážito stráži dávne dvere,
čo viedli nás i vedú k pravej viere...

Pochvala svätému Gorazdovi

Svätému Gorazdovi nech je večná chvála!
Chváľme však Prozreteľnosť, ktorá nám ho dala.
On, prvý z našej krvi, prvý z našich kostí,
s veľkými bratmi staval do večnosti mosty.
On, sluha Slova, prvý známy po mene,
Gorazd, čo zasial do brázd pravdy zjavené.

Aj sám bol prvou brázdou; prijal viero-zvestov –
šli za ním ako v stopách dažďa smädnou cestou.
Úžas ho zmrvil, keď sa im hneď spod griflika
začala zrazu hýbať živá hlaholika.
Vedel, čo robiť – vítal nové písmená.
Ich portálmi viať bude pravda zjavená.

Tak. „Na počiatku bolo Slovo...“ Bolo naše.
Zhromaždiť prišiel Kristus aj nás – ovce z paše.
– Národ sloviensky, bez písmen je mŕtva duša!
Len s nimi si. A samobytný. Boh ťa skúša.
Aj Gorazd sial dážd' Božích písmen vznešene
do ľudských sŕdc. Múdrost' mu rástla na cene.

Metod to presne vedel. Písmo doprekladal,
beh dokončil, veď žil už menej, ako vládla,
o nástupcovi teda právom padlo v reči.
A odpoveď? Tá veru veky dušu lieči:
– Tento muž vašej zeme, dobre učený
a pravoverný. Boh tak chce, nič nezmení.

Svätý Gorazd, nech ti je večná chvála!
Chváľme však Prozreteľnosť, ktorá ťa nám dala.
Ty, prvý z našej krvi, prvý z našich kostí,
aj dnes nám s bratmi stavaj do večnosti mosty.
Ty, sluha Slova, prvý známy po mene,
krop láskou do brázd, svätý Gorazd, srdcia zjazvené.

Slovenské slovo

*Tvoje slovo je svetlo...
(Ž 119, 105)*

Bolo aj tak, že v slovách bola tma,
tma ako nad priepasťou – závan ducha
ich zaodial však do nového rúcha,
za svetlom zdvihli sme sa zdola, z dna.

I šli sme za ním. V stopách Cyrila,
veď s ním nás viedla berla Metodova.
Tak sa na krídlach slovienskeho slova
dobrá zvesť, brat môj, ticho šírila.

Z nej plynul život. Cesta za slovom.
To nápor bytia vyklenul ho – chvála! –
až nad chudobou stála katedrála
s kupolou slzy v oku Pánovom.

Slovenské slovo, čisté, zvonivé!
Aj zvony zmĺkli – zaznel jeho hlahol.
Patriarchálny pokoj na zem ľahol,
tak ako vekmi líhal po žnive.

Tu národ stál! A s vlastným jazykom.
A božie mlyny ďalej mleli deje –
tú múku bolesti vždy do nádeje.
Aj na chlieb žencom, slovo básnikom.

Sme tu...

Sme tu už od Cyrila, od Metoda,
dali nám jazyk, no aj vieru v kríž!
Ohňom sme šli, no prijala nás voda.
Láskou nám, Pane, srdcia otvoríš.

A tvoj kríž nám vždy novú silu dodá,
keď klesáme až k zemi, nevidíš?
Sme tu už od Cyrila, od Metoda,
dali nám jazyk, no aj vieru v kríž.

Preto nás každý ostrým slovom bodá
a zahnať chce nás do najhlbších skrýš,
no duchom lásky zarodí vždy pôda.

Sme tu už od Cyrila, od Metoda,
dali nám jazyk, no aj vieru v kríž.

Pochvala Proglasu

Mikulášovi Klimčákovi a Viliamovi Turčánymu

*...počujte Slovo, od Boha vám zoslané,
Slovo, čo hladné ľudské duše nakrmi,
Slovo, čo um aj srdce vaše posilní,
Slovo, čo Boha poznávať vás pripraví.
Proglas*

Tak začali sme teda veľmi hlboko –
prekladom Pisma do jazyka rodného,
veľbásňou, akú nemá nikto z národov,
čo ku Kristovi priľnúť rozhodli sa hneď,
iba čo vošli bojzhlavo do dejín.
Proglas či Predslov k evanjeliu si dal
Filozof, básnik, ktorý vedel najlepšie,
že poznať Boha bude pre nás potrebné,
počúvať Slovo, od Boha nám zoslané...
Prekladať Písmo – ale kde vziať písmená?
Nuž s rozvahou ich bratia múdro stvorili,
nech bezpísmenná duša nie je neživou.
Zahnali tmu slov, zažali nám radostné
svetlo a z neho vystupuje stvorenstvo
Božie. A vidí ho náš uzdravený zrak
a sluch sa zvukmi lahodnými opája,
čo zaznievajú neprestajne v prírode
a Božie meno po svojom tak vebia.
Filozof vedel – báseň srdce otvorí
a nájde schodnú cestu k slovu Božiemu
cez podobenstvá, hlasom zrozumiteľným,
významov mnohých, slov len ako šafranu.
A horlil, aby prijal tie písmená –
Kristus i cez ne svoju múdrosť vyjaví
a spieňajúce duše iste posilní.
A napokon vzdal chválu Svätej Trojici,
jednote Otca, Syna, Ducha Svätého,
lebo len od nich vyšlo každé stvorenie.

Filozof, vďaka! Dobré si nás vyzbrojil,
môžeme dvíhať štíty ducha pred zlobou
a ukazovať cestu k trónu Božiemu
tým, ktorí ešte pravé svetlo hľadajú.
Vypravil i nás s bratom dobre do dejín –
pomáhajte aj ďalej niest' zvest' úžasnú
a s Gorazdom raz spolu, prosím, prived'te
k Otcovi aj nás, dnešných synov krajiny,
ktorá vás stále rovnako má za svojich...

Pod dvojkrížom

Utíchlo svetlo novoročných lúčov
a pokoj dýchol na prach Svätoplukov.
Na Slovensko si píšem dityramb
pokojnou, vrúcne rozochvenou rukou.

Slovensko moje žije svoju jar,
v mrazivej noci k životu sa hlási.
Do sveta ide biedny Popolvár
a za povrieslom tuší výron krásy.

Slovensko moje, moja otčina,
s hrdou pokorou pod dvojkrížom kľáči
a v mene Božom brázdu začína,
no príznak prútov bolestivo tlačí...

K srdcu ho vinie Sedembolestná –
s ňou kríž je život. Aj kríž tejto zeme.
Dvíhala nás vždy z biedy, až z jej dna,
svoj kríž si ďalej s láskou ponesieme.

Duch bratov, ktorý zmenil úhory,
krajinou duše plodonosne vanie
a cez stáročia ku mne hovorí.
Dedičstvo otcov zachovaj nám, Pane.

PriestorNet

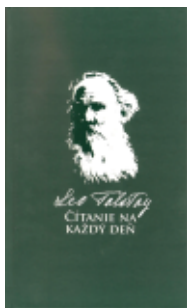
**PRAVÝ
POHLAD
NA SVET**

priestornet.com

Nad knihou Leva Nikolajeviča Tolstého *Čítanie na každý deň*

Čítanie na každý deň

Ruský spisovateľ a filozof LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ (1828–1910) obohatil svetovú literatúru niekoľkými významnými dielami. Na prvom mieste treba spomenúť monumentálny román *Vojna a mier*, potom romány *Anna Kareninová* a *Vzkriesenie*, novelu *Hadži Murat*, autobiografickú trilógiu *Detstvo*, *Chlapčensstvo*, *Junošstvo*, a pozoruhodné sú bezpochyby aj ďalšie texty, ktoré napísal. Osobitné miesto v jeho tvorbe zaujíma kniha s názvom *Čítanie na každý deň*.

Čo môže byť vzácnejšie, ako byť každý deň v spoločnosti najmúdrejších ľudí na svete? Touto vetou nás autor vovádza do sveta myšlienok, ktoré ho formovali a ktoré sa rozhodol odovzdať ďalej v podobe zbierky citátov, zamyslení i poučných poviedok, a to jednak vlastných, jednak prevzatých.

Lev N. Tolstoj poznamenáva: „V tejto knihe sú zapísané myšlienky, ktoré som vybral z veľmi veľkého množstva diel a zborníkov. Cieľom je využiť veľké, plodné myšlienky rôznych spisovateľov na to, aby som sprístupnil širokému okruhu čitateľov každodenný cyklus čítania, ktorý ich povzbudí k lepším myšlienkam a dobru. Želal by som si, aby čitatelia tejto knihy pri jej každodennom čítaní prežívali také isté blahodarné, ušľachtilé city, aké som prežíval aj ja pri jej zostavovaní.“

TRI VYDANIA

Hoci ide o zaujímavé a cenné dielo, je pomerne málo známe. Tolstoj ho koncipoval na sklonku života. Prvá verzia vyšla v roku 1903 pod názvom *Myšlienky múdrych na každý deň*. Druhé,

rozšírené vydanie bolo publikované o tri roky neskôr ako *Cyklus čítania* (v origináli *Krug čtenija*). V roku 1910 bolo pripravené už tretie, opäť doplnené vydanie: *Cesta života* (vyšlo až po autorovej smrti). Krátko nato došlo v Rusku k boľševickému prevratu a o knihe s takým zameraním sa nemohlo hovoriť.

Želal by som si, aby čitatelia tejto knihy pri jej každodennom čítaní prežívali také isté blahodarné, ušľachtilé city, aké som prežíval aj ja pri jej zostavovaní.

L. N. Tolstoj

Prekladateľka knihy do slovenčiny Nadežda Lambertová píše: „Jej nové vydanie v 90. rokoch minulého storočia vyvolalo prevrpenie a rozruch v ruských umeleckých a intelektuálnych kruhoch. V angličtine vyšiel prvýkrát vý-

ber z diela r. 1997.“ Dodajme, že kniha vyšla v češtine už v roku 1906 (*Kruh četby*).

DUCHOVNÁ ENERGIA

Tolstého *Čítanie na každý deň* predstavuje duchovnú rukoväť človeka, ktorý zanietený a vytrvalo hľadá pravdu o živote.

Kniha je zostavená ako zbierka vzácných slovných obrazov a myšlienok, so zámerom pomôcť čitateľovi v duchovnom raste. Stretávame sa v nej s názormi učencov, mysliteľov, filozofov, svätcov – počnúc starovekom a končiac Tolstého súčasníkmi. Významné miesto tu majú citáty zo Svätého písma.

Čo je však dôležité, nejde o nejaký narýchlo, povrchný či nekonceptný zostavený kompilát, ale je to dielo vnútorné súdržné, konzistentné, sústredujúce v sebe veľkú duchovnú (myšlienkovú, tvorivú) energiu.

SEBAPOZNÁVANIE

Kniha obsahuje lektúru na každý deň v roku, a navyše beletristické texty, ktoré dotvárajú a umocňujú filozofické posolstvo. V už spomenutom úvodnom slove prekladateľky čítame: „L. N. Tolstoj týmto dielom chcel poskytnúť duchovnú pomoc čitateľom na ceste hľadania pravdy a mravného sebazdokonaľovania. Zvolil zaujímavú formu, inšpirovanú tradíciou stredovekých mysliteľov, ktorí starostlivo zostavovali svoje kompletórium.“

Velikán ruskej a svetovej literatúry Lev Nikolajevič Tolstoj sa stal známym nielen svojou umeleckou tvorbou, ale aj učením o neodporovaní zlu násilím. Tolstojizmus odmieta násilie i vojenskú službu, odmieta tiež napríklad jedenie mäsa. Tolstého kresťanstvo prechádza do mysticizmu a panteizmu.

Napriek možným (opodstatneným) výhradám treba uznať, že ide o hlbokú a podnetnú filozofiu. Jej priblíženie slovenskému čitateľovi je isto záslužné – kniha má solídnu polygrafickú úpravu, škoda len niekoľkých jazykových chýb... Podstatný je však obsah, samotný život a napĺňanie jeho zmyslu. Záleží na tom, čo prijme a čo odmietneme, čomu a komu uveríme. Tolstoj píše: „Hrozná je situácia toho, kto si neuvedomuje v sebe duchovný život a jeho rast. Má len telesný život a ten nezadržateľne speje ku koncu. Spoznaj svoju duchovnú podstatu, ži ňou a namiesto zúfalstva spoznáš ničím nerušenú a stále rastúcu radosť.“

JÁN MARŠÁLEK

L. N. Tolstoj: *Čítanie na každý deň* Ružomberok, Verbum, 2010

slovo

medzi nami smn.sk

sprievodca pri čítaní Svätého písma na ceste k Bohu

Každý, kto sa vydáva na cestu duchovného rastu, potrebuje sprievodcu. Pri čítaní Svätého písma ním môže byť časopis **Slovo medzi nami**, ktorý už pätnásť rokov vydávajú v slovenčine pátri redemptoristi. Nájdete v ňom každodenné meditácie k omšovým čítaniam, tematické články, svedectvá, rodinnú prílohu...

Slovo medzi nami môže vás alebo niekoho, komu časopis predplatíte ako dar, na tejto ceste sprevádzať.

Predplatné na rok (12 čísel): 13,- €, na polrok (6 čísel): 7,- €.
Cena jedného čísla: 1,30€.

Objednávky:

Slovo medzi nami, Puškinova 1, 811 04 Bratislava,
e-mail: slovo@smn.sk, tel.: 0948/440 037.

Časopis
nájdete tiež
v katolíckych
kníhkupectvách.

v tomto čísle...

- 3 ■ Slovo na cestu
- 4 ■ Skočť do milosti
- 10 ■ Milosť a prirodzenosť
- 15 ■ Pripravte sa a prijmajte!
- 20 ■ denne s Božím slovom (1. januára – 17. februára)
- 68 ■ Len jeden život
- 74 ■ Zakopnúť na ceste do neba
- 78 ■ Pro-vokačný

rodinná príloha
01/2015

- 1 ■ O materstve a matkách
- 10 ■ Dobročinnosť sa začína doma
- 14 ■ Ako mi Boh pomohol dať mu svoje fľať a dať mi za to Octaviu

Prvé číslo v roku 2015
pokrýva prvé týždne roka až
do Popolcovej stredy (18. 2.).

Téma čísla:
Pevná viera, bohaté milosti.
Trebá a zároveň stačí vykročiť.

Vo svedectvách sa dočítate
o organizácii, ktorá po celom
svete pomáha matkám
v tehotenstve.
V rámci Roka zasväteného života
prinášame svedectvo hľadania
svojho miesta františkanky
Františky Čačkovej.
V rodinnej prílohe prinášame
rozhovor s dvomi matkami –
každá ma po päť detí. Humorný
i vážny pohľad na život vo
viacdetnej rodine môže priniesť
úľavu všetkým mamám, ktoré
majú pocit, že nie sú perfektné...

O materstve a matkách...
Poľský novinár Marcin Jakóbczyk sa rozpráva
s matkami piatich detí, benedikta Dominika
Figueras a novinárkou Agnieszka Puczkównou. >

Predplatte si VOX na rok 2015

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

**Celý ročník
si môžete objednať**

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te**

priezvisko a adresu

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS

Adresa redakcie: Dvojkrížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox@prikryl.sk
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK20 0200 000000 7516949112